

ZVONČEK

IZŠE
S PODOBAMI

ZA
SLOVENSKO
MLADJINO

LETO XX.
ŠTEV. 3. IN 4.
MALI TRAVEN 1919.

Vsebina.

1. <i>Fr. Žgur</i> : Jurjevanje. Pesem	49
2. <i>Fr. Rojec</i> : Zdaj pa mi! Pesem	50
3. <i>Tone Gaspari</i> : Pomladna pesem sirote	50
4. <i>Tone Kosem</i> : Solnčarjev Remigij in jež. Povest	51
5. <i>Janko Leban</i> : Mati in Milček. Pesem	54
6. Pretesna hišica. Podoba	54
7. <i>Hasan-Aginica</i> : Vladko prvič na potovanju. Povest	55
8. Bog daj srečo! Podoba	60
9. <i>Janko Leban</i> : Hvaležni Milan. Povest	61
10. <i>Ivo Trošt</i> : Hudobec na oltarju. Povest	63
11. <i>Cvetko Golar</i> : Mila kakor pesem Pesem	64
12. <i>V. in Fr. Rojec</i> : Prstan. Čarobna pravljica dvodejanjka s petjem	65
13. Tolažnik ubogih. Podoba	72
14. <i>Minka Severjeva</i> : Vesna. Pesem	77
15. Cvetoč jabolčni grmič. Podoba	78
16. <i>Hasan-Aginica</i> : Pomlad. Basen	79
17. <i>Ivo Trošt</i> : Učenci več kot mojster. Povest	80
18. <i>Tone Gaspari</i> : O, Galicija! Pesem	80
19. <i>Fr. Palnak</i> : Čveteronožci v našem gozdu. S 7 podobami	81
20. <i>Tone Rakovčan</i> : Moje pesmi so ptičke! Pesem	89
21. <i>Janko Leban</i> : Cerkvica na gori. Pesem	89
22. Pouk in zabava	90
23. Kotiček gospoda Doropoljskega	94

Rešitve sprejemamo tekom prvih 14 dni po odpravi vsake „Zvončkove“ številke!

Zaradi podraženja papirja, kljšejev in vseh tiskarniških potrebščin ter zaradi zvišanja plač vsemu tiskarniškememu osebju smo primorani dvigniti naročnino „Zvončku“ na letnih **15 K.** — Novim naročnikom sta 1. in 2. številka še vedno na razpolago.

„Zvonček“ izhaja v mesečnih zvezkih ter stane vse leto 15 K, pol leta 7 K 50 h, četrt leta 3 K 75 h. Posamezne številke po 1 K 50 h.

Na naročila brez istodobno vposlane naročnine se ne oziramo. Izdajatelj, upravnik in odgovorni urednik: **Luka Jelenc**, učitelj v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.

Rokopise je pošiljati na naslov: **Uredništvo „Zvončka“ v Ljubljani.**

Štev. 3. in 4. V Ljubljani, meseca mal. travna 1919. Leto XX.

Jurjevanje.

Igraj, sviraj na piščalko
pesem živo, poskakalko,¹
brundaj v dudo, na svireli,
v dudi čudo — hej, veseli!

Leto mlado v cvet odeto
prišlo čez goró deveto;
žarkov meče nam povese, m
poje, vriska solnčno pesem:
Igraj kolo, brzo v polje,
komu, reci, tam je bolje:
ali ptičici pojoči,
ali rožici cvetoči?

Nam je, nam je, kar ni čudo;
igray kolo, sviraj v dudo!
Radost — ptička zlatokrila —
ti boš kolo nam vodila;
pesem poj na naši dlani,
zleti z nami po poljani!

Bog daj, Bog daj dobro leto,
dobro leto, srečo zlato;

naj vzevete povsod bogato,
njivo zaklasi in trato! —

Igraj, sviraj na piščalko
pesem živo, poskakalko,
v levo, desno skoči čvrsto,
brundaj, dudu, hajdi v vrsto!
Igraj, sviraj pesem novo,
Bog pomozi, sveti Jovo!...
Stikaj roka se ročice,
hej, veselo kakor ptice,
giblji v pas se, vdarjaj z ного,
pesem spremljaj našo slogo!

Sveti Jurij, sveti Jurij
tam čez polje belca jezdi —
dve oči ima, dve zvezdi —
brž odprite okna, duri;
jaha v halji mi zeleni,
koderi — solnčni mu plameni!

Zdravo, Jurij, polje ravno —
igray kolo naše slavno!

Fran Žgur.

Zdaj pa mi! . . .

(Jugoslaviji.)

V boli nemi srca nam slovenska
krčila so se in krvavela,
ko slovansko Srbijo napadla
vojska je in Beligrad ji vzela.

V radosti sovražniki Slovanstva
duška si z zvonjenjem so dajali,
s hiš kazali luči in zastave
ter mogočno nam ukazovali . . .

Mi z zobmi škripaje poslušali
to Slovanstva smo zasramovanje,
klicali Boga smo in človeštvo
zoper nemško, ogrsko divjanje.

Že obupali smo nad usodo,
ko še Rusija je nas izdala;
v petem letu vendar je Pravica
kot zmagalka veličastna vstala!

Vrgla je tirane na kolena,
suženstva rešila je rodove . . .
Srbija razširila ponosno
meje si je na dežele nove.

S hiš vijó slovanske se zastave,
Nemci sklanjajo otožno glave,
a Slovenci z zadoščenjem glasno
zmagovalcem kličemo pozdrave.

Zdaj pa mi osvobojeni srečni
lahko trajno vrisujemo veselja,
saj izpolnjena nam dolgoletna
naša najpresrečnejša je želja.

Naj slovesno klenkajo zvonovi,
sto en strel z Ljubljanskega naj grada
vsako leto svetu oznanuje,
da svoj dom zdaj združen narod vlada!

Naša krasna skupna domovina,
Jugoslavija imenovana,
dviga med svetovne se države:
naj bo večno srečna, spoštovana!

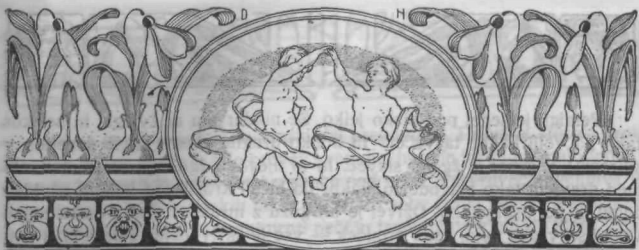
Fr. Rojec.

Pomladna pesem sirote.

Njive kakor žrtveniki
v jasni dan puhte,
v brazde padajo semena,
pridna roka jih zagrinja,
da se primejo zemljé. —
Solnce čuva mladi zarod,
in nebo nad njim sloni,
pa oblaki ga rosijo,
tihe sapice rahljajo,
da bogato obrodi . . .

Kje pa jaz imam rokó,
ki bi v polje me vodila,
kje pa imam jaz prsti,
kjer bodočnost bi si srečno
k solncu svetlemu vzgojila? —
Enkrat žarek mi je svetil,
pa zagrnil ga je mrak —
v temi kličem k nebu jedna:
naj mi ono pota kaže
in namerja plah korak! . . .

Tone Gaspari.

STONE KOSEM:

Solnčarjev Remigij in jež.

redi blestečega junija so pričeli pri Solnčarju — kakor tudi marsikje drugod — s košnjo. Zarana že so vsako jutro vriskali in ukali na travnikih kosci. Naj je šel človek koderkoli, od povsod je opojno dišalo po sušečem senju. Ta prijetni, zamamljivi vonj je z vetrom vred prihajal od pokošenih travnikov skozi odprta okna v sobe ter se mešal z vonjem cvetočih rož. In zvečer, ko je ležalo seno v kopice spravljeno širom travnikov ter se je lesketalo nad zemljo zvezdnato nebo, je postal

tisti opojni vonj po senju tako sladak in vabljuv, da bi se bil človek najrajši zleknil vrhu kopice v seno, gledal v zvezde nad seboj ter poslušal cvrčanje murnov okrog sebe.

Na tak lep večer je ležal Solnčarjev Remigij zunaj pod milim nebom v senju zadaj za hlevom. Zvezde so sijale čarobno, v travi so se oglašali čirički, po poti skozi vas pa so prepevali fantje. Remigij je strmel nekaj časa v migljajoče zvezde na nebu, potem pa se je zagledal v temne sence, ki so od kopic po travnikih razpotegnjene segale do smrečja za hišo.

V smrečju se je hipoma oglasil z otožnimi, polnimi žvižgi kos. Remigij je z veseljem poslušnil. Še enkrat se je pretegnil na mehkem senju, nato pa se je skobacal s kopice, zavil po stezi mimo hiše in krenil navkreber proti smrečju.

»Vedno bi hodil poslušat tega kosa . . .« je premišljal Remigij. »Tako lepo žvižga vsak večer, a danes, se mi zdi, še mnogo lepše nego po navadi . . .«

V vrhovih smrek je pošumevala lahna večerna sapa. Mimo Remigija je zletela v bližnji grm taščica in zacvrlkala s svojim sladkim glasom. Kos, čepeč na vršičku smreke, je pel dalje, in njegovi žvižgi so doneli svečano skozi smrečje v toplo dihajoč mrak.

Remigij je sedel pod nizko jelko. Še nikdar mu ni žvižgal in pel kos tako po volji kakor ta večer. In koliko drugih glasov je še šepetalo v smrečju! V gošči je žgolel slavec. In to njegovo žgolenje se je razlivalo med drevjem tako blagodejno, kakor da bi bil krožil pod vejami neviden angel in pel uspavanko. Oživel je bil gozd z mrakom vred; vsaka bilka, vsak list, vsaka veja, vsak grmiček — vse je skrivnostno šelestelo, s tem šelestenjem pa so se spajali komaj slišni glasovi pogozdnih pevcev in pevk.

Posvetil je mesec in zakotalil po smrečju svoje mamečobebe zvitke, ki so se naposled drug za drugim poobesili na veje. Remigiju so se zdeli ti okrogli zvitki kakor veliki srebrni tolarji. Kako se ti tolarji leskečejo in kako bingljajo z vej! Hej, pa kaj je to? Tisti svetli tolarji se trkljajo z vej na tla, na grmičje in na mah in rišejo skozi goščo bleščeče kolobarje. In kolobarji se sučejo po gošči ter plešejo pod smrekami. — Vse živo je zdaj v gošči; iz vsakega grmička se vije zlat plamenček, vsaka veja škropi iz sebe prelestne, šumeče žarke, vsak list je kakor dragocen biser, in vsaka bilka kakor najžlahtnejši jazminov cvet...

Pa kaj je zopet to? Zlatocvetoči krogi se vrtijo pred Remigijem skozi goščo, a v enem krogu nekaj šumi, tako čudno šumi. Še enkrat zašumi prav močno, potem pa se iz kroga izmota — kdo bi si bil mislil — jež!

Tistikrat bi bili morali videti in slišati Remigija, kako je poskočil in zavriskal: »Jež, jež! O, ježek . . . zdaj si pa moj!«

Pa vendar ni bil takoj njegov navihani ježek! Da bi Remigiju ušel, si je izmislil navihanec to-le: zvil se je v kepo, našopiril bodice in se potrkľjal tako kakor velika kostanjeva ježica po bregu navzdol. Ali vse skupaj ni nič pomagalo. Brega je bilo hitro konec, z njim je bilo pa tudi konec trkljanja. Mirno je obležala na stezi — živa, bodeča kepa, Remigij je pa nehal teči, se naglo sklonil in zajel to kepo v svoj klobuk.

Doma so že večerjali, ko je stopil Remigij v sobo z veselim nasmeškom okrog usten, stiskaje pod pazduho nabasani klobuk.

»Majhnega pujska sem vam prinesel iz hoste, mama! . . .« se je posmejal šegavo in iztresel iz klobuka ježa na tla.

Jež na tleh se je razpotegnil. Najprvo je pokukal izpod bodic rilček, nato so se pokazale še noge in repek.

»Hijó-o-o, ježek, hijó-ó-o — hop!« ga je priganjal Remigij. »Stopi, poskoči, da bomo lažje jedli pečeno kašo . . . Če boš priden, jo boš tudi ti dobil skledico . . .«

Sedeli so za mizo, gledali čudnega gosta na tleh in se smejali. Zajemaje z veliko nerodno žlico kašo iz sklede, se je Remigij zdajpazdaj zopet oglasil: »Ej, ježek, nikar zadremati! Ne boš zaslužil kaše, če boš zaspan . . . Hijó-o-o!«

Jež se je navsezadnje vendarle dal pregovoriti. Pričel je stopati proti klopi za pečjo; a tam je bilo preveč svetlobe, in te je bil še premalo vajen; urno se je obrnil in odtropotal v senco pod mizo. Pa preveč zavedljiva je bila svetloba, ki je v širokih tokih lila širom sobe izpod zelenega senčnika nad svetilnico. Stekel je nazaj proti peči in tropotal od klopi do klopi. Zdaj se je prikazal sredi sobe, oblit z lučjo, zdaj zopet se je skril v senco.

»Trop, trop! Trop, trop!«

Tropotalo je pod mizo, pod stoli in pod klopni. Nato hipoma tišina; mali tekač se je za hip ustavil in pohrustal ščurka, ki se je bil priplazil iz špranje kraj peči. Potem pa zopet tekanje iz kota v kot.

»Glej ga no rogača, kako ti to skače!« se je zahotal hlapec veselo in si zavihal svoje košate brke. »Hujši je od našega konja, kadar ga jaham zvečer k potoku napajat! . . .«

»Ne smeš se jeziti nanj, Matija!« se je zavzel za ježa Remigij, in njegov pogled se je boječe zagugal na hlapčevih brkah. »Je že priden ta jež. Jaz sem ga dobil; moj je! Kajne, da si priden, ježek?«

A jež je malo poslušal, tembolj pa je dirjal križem sobe in hrustal iz obpečne špranje plazeče se ščurke.

»Trop, trop! Trop, trop!« —

Povečerjali so, a jež se še ni utrudil. Neumorno je tekal od peči proti mizi, izpod mize pod stole in zopet nazaj.

Družina je odšla k počitku. Ko si je tudi oče sezul svoje visoke škornje in s kimačo glavo izginil v čumnato, je vzela mati svetilnico iz sobe s seboj v kuhinjo, kjer je pomivala prazne skledе in bdela potem pri lupljenju krompirja in raznih drugih delih še pozno v noč.

Remigija, zleknjenega na njegovem navadnem ležišču na klopi za mizo, je pa ježevo tropotanje zasledovalo še v spanju in ga obiskalo v sanjah. Sanjalo se mu je, da jezdi po neizmerni, z bronom potlakani planjavi. Nad njim našopirjeni rdeči oblaki, podobni ogromnim cvetovom vrtnic, se gnatejo v delteče šopke; on, Remigij, pa jezdi pod temi razkošnimi šopki vedno dalje — kakor da bi jezdil skozi sama sveta nebesa. Jezdi, jezdi — koga jezdi? Lepega žametnega konja! Pa ne, ne — saj ni to konj . . . konj nima tako dolgih, trdih in pokonci štrlečih dlak, nima tako telebasto okroglega trupa, ne tako trščatih nog in ne rilca . . . Ježa — velikana, podkovanega s srebrnimi podkvami, jezdi Remigij, sedi zadovoljno v sedlu in drži za vajeti in za bič . . . jež pa dirja, dirja . . . Iz daljave šumijo valovi temne reke . . . tja jezdi Remigij svojega ježa napajat . . .

Vesel in srečen je Remigij, oči se mu leskečejo, in lica ima napeta od smeha, da se mu bliskajo izmed usten beli zobje. Vriskaje zavihiti po

zraku bič, zamahne z njim po rožnatih oblakih in si odseka iz njih šopek vrtnic. To je šopek — hohoj! — res nekaj vreden! Remigij si ga zatakne za klobuk in se vzravna ponosno v sedlu. Ju-ju-huhu-u! . . . Z napihnjenimi, rdečimi lici uka Remigij v zlato daljavo, jež pa dirja vedno dalje proti šumeči reki, in z bronaste planjave zvené udarci podkev:

»Trop, trop! Trop, trop!«

Mati in Milček.

Mati:

Ne, ne, vse ne pomaga nič: Pač nimam take jaz stvari,
Naš Milček drzen je tatič! da se je on ne polasti;
Povem vam, dobri vi ljudje: privije se mi mil in ljub
Iz prs ukral mi je — srcé! ter z ust ukrade mi — poljub!

Milček:

Ne čudi, mama, se takó,
takisto da ravnam s tebo:
največji ti si moj zaklad,
imam te neizrečno rad! . . .

Janko Leban.

Prelesna
lišica

FIASAN-AGINICA:

Vladko prvič na potovanju.

li pojdeš z menoj?« vpraša Vladka tetka Marta nekega solnčnega dne v novembru. Odpravljala se je zopet na svoj dom, ko je bila nekaj dni na obisku pri Vladkovi mami. Dnevi so bili solnčni, a megle ob jutrih in večerih so kazale, da jesensko deževje in morda tudi sneg nista več daleč.

»Saj greš z mano, Vladko?« ponovi tetka.

»Pa mamica?« vpraša nagovorjeni, ki je ravno pritekkel iz posteljice. V sami srajčki lovi muco za rep.

»Mamica mora tudi z nama!« kar na svojo roko obljubi teta. »Daleč, daleč se popeljemo — na Dolenjsko!«

»Na Dolenjsko?« se začudi deček.

»Da! Boš videl, kako bo lepo. Kar pojdiva po mamico!«

Šla sta v sobo, kjer je mamica pospravljala. Vladkovo največje veselje ob jutrih je bilo skakati po postelji in razmetavati blazine. Zato je imela mamica še več dela.

»Mamica, mamica!« Vladko skoči na posteljo in se ovije mami okoli vratu. Dvoje radostnih oči zasije v njene oči.

»Na Dolenjsko pojdemo! S tetko! Vladko in mamica!«

»Kdo ti je to rekel?« vpraša mati.

»Teta Marta. Pa res gremo, veš, mamica!« odgovori Vladko.

Oglasila se je še tetka. Kakor da sta se zmenila z Vladkom, tako sta moledovala mamico. Če je enemu zmanjkalo, je pa drugi pomagal. Kdo bi se ustavljal takim nasilnežem!

»No, pa pojdimo torej,« reče naposled premagana mamica, »da se boš enkrat peljal z vlakom.«

Urno so se obrnili vsi trije, da, tudi Vladko. Povsod je hotel pomagati. Pripravil si je nekoliko zavitkov, da jih bo on nosil. Tak-le mož štirih let! Odpeljali so se še tisti dan s popoldanskim vlakom.

»Vzemi ti listke!« naroča mamica tetki, ko pridejo na kolodvor, »greva midva na peron.«

»Jaz pojdem ponje!« se moško oglasi mali gospodek.

Obe bušneti v smeh. Val ljudi jih potisne proti peronu. Mali zagleda psička, in karte so bile že pozabljene. Psiček, nič večji od najmanjše mučike, ki svobodno teka po vrtovih, čepi na velikem kovčegu. Njegov nežni hrbtek pokriva plašček iz svetlomodrega sukna, obrobljen s črnim baržunom. Okolo vratu mu visi droban srebrn zvonček. Kadar psiček okrene

živahno glavico, rahlo pozvončklja, kakor bi potegnil po struni. Poleg kovčega stoji vojak. To je nekaj za Vladka, saj se še odrasli ozirajo po gosposkem kužku! Vladko se prerije do psička, ga boža po glavici in se glasno smeje. Najrajši bi ga pograbil in stekel z njim, da ga mamica trdno ne drži za roko. Staremu majorju, ki je nedaleč hodil gorindol in bil očitvidno psičkov gospodar, najbrže ni po volji, da se tujci tako zanimajo za njegovega kužka. Mnogi so ga prijemali in božali. Temnogledi gospod pristopi in rahlo vzdigne svoj zaklad za prednje tace. Stisne ga pod svoj modrosivi vojaški plašč in odide na drugi konec perona. Kakor bi ga dež polil, tak je lipoma Vladkov obraz. Žalostno gleda za kužkom . . .

V tem je že prisopihal vlak. Vladkovo lice se zopet zjasni. Zdaj ne ve, kaj naj bolj ogleduje: velikanski stroj, ki se iz njega vale črni oblaki, ali črnega kurjača, ki nalaga premog v žareče žrelo; tudi velikanska kolesa ga zanimajo, pa toliko voz in oken in glasnih ljudi! Njegov pogled šviga semtertja kakor ribice v bistri vodi. Mamica mu naroča, naj se je lepo drži, a radovednež na vse pozabi. Teta že stoji v vozu, in mamica ji podaja prtljago. Nazadnje hoče še Vladka vzdigniti v voz. Obrne se in razprostre roke, toda — malega nikjer! Brzo steče mamica ob vlaku in kliče. Iz nekega okna se ji zadovoljno smeje nasproti mali ubežnik. Poleg njega se smeje oni stari major, in med obema se muza njegov kužek. Vkljub jezi in strahu mamica ne more kaj, da bi se tudi ona ne zasmejala. Tako so se smejali vsi štirje. Zdaj pa le hitro, hitro! Izprevodnik je že nestrpen. Ko se vlak premakne, so že tudi naši trije znanci skupaj v vozu. Ta — kakor vsi — je natlačeno poln, in komolci brezobzirno sujejo. Teta ostane kar na hodniku ob prtljagi, mamica se vendar prerije malo dalje. Skrbi jo, kako Vladko prebije vožnjo do Ljubljane stoje. Pa bila je na prvem sedežu gospa, ki je vedela, kaj je tak-le majhen potnik. Stisnejo se še druge potovalke, in mamica posadi Vladka k oknu. Kar hitro je domač med tujkami.

»Ali hočeš kruhka?« ga vpraša prijazna postarna gospa.

»Pa morda ne mara takega črnega?« se obrne gospa k mamici.

Kdo bi zdaj izbiral v teh hudih časih!

»Da bi le vedno takega imel!« odgovori mamica.

Pa Vladku ni do kruhka. Zanimajo ga bolj druge stvari. Vestno gleda skozi okno. Koliko lepega, koliko zanimivega! Mimo hiteči gozdi in travniki, vasi in polje, posamezna drevesa in čuvajnice. A bolj kot vse to mu ugaja vrvež na postajah, dolgi vlaki, puhajoči stroji, konji in ljudje. Vzklika, pripoveduje, izprašuje. Ona gospa mu potrpežljivo odgovarja. Časih pokuka med glavami in hrbti na ono stran, kjer stoji v gneči mamica. Prijazno se ji nasmehlja in se zopet zamakne v okno.

»Ljubljana!« zakliče izprevodnik.

Vsi se zadovoljno oddahnejo, veseli, da pridejo na zrak. »Ali je bilo lepo, Vladko?« ga vpraša mamica zunaj, ko čakajo na tramvaj.

»O, lepo, lepo! Pa zakaj se vedno kadi iz vlaka, mamica?« In takih »zakaj« je bilo še poln mernik...

»Ali si kaj truden?«

»Vladko ni nič truden. Ali smo zdaj že na Dolenjskem?«

»Še ne! To je Ljubljana.«

»O, saj vem!« se moško odreže deček.

Ko hodijo mimo izložbenih oken, bi najrajši vse imel: konjička, avto, vojake, voziček, trobko in še dvajset podobnih stvari.

»Zdaj gremo najprej h gospé Vršičevi, veš, Vladko! In potem pojde mamica tebi nekaj lepega kupit,« reče mamica.

»Potem pa pojdemo zopet na vlak?« vpraša Vladko.

»Da, da. Le priden bodi!«

Pri gospé Vršičevi je ves razigran. Zagleda nizek stolček in si ga prisvoji. Stopi nanj in vpraša: »Odkod je prišla ta zvezdica?« Pokaže na električno luč nad štedilnikom.

Večerja mu gre slastno v tek. Nato pa zaspi v tetinem naročju. Ko se mamica vrne, je bil čas iti na kolodvor.

»Zdaj bodo pa sitnosti z Vladkom,« pravijo gospe. Začno ga buditi. Malo se deček zmeni za to.

»Vladko, brž, brž! Na vlak pojdemo!«

»Na vla-ak?« se odzove v sanjah.

»Na vlak, na vlak! Peljali se bomo še daleč!«

»Zdaj?«

»Zdaj precej! Le brž!«

Takoj oživi. Nič več ni zaspan. Poskoči in reče: »Mamica, mamica! Hitro, hitro na vlak!« Zdaj je on tisti, ki priganja.

Poslovijo se. Tetka se še srečno zrine z zavitki na tramvaj, mamica in Vladko pa pogumno odideta po najkrajši poti na kolodvor. Vsi trije pridejo skoro istočasno.

»Mamica, ali si mi kupila vojake?«

»Seveda sem. Na vlaku pogledaš.«

»Bom jaz nosil igračke.«

Ni jih mogel, zakaj še njega je bilo treba nesti. Ob vlaku je bila strašanska gneča. Če bi ne bili dobili slučajno znanega gospoda, ki jim je delal pot, bi sploh ne bili prišli na vlak.

Mesec se je ravno vzdignil nad Golovcem, ko se je premaknil vlak. Stali so zunaj stisnjeni kakor sardele v škatli. Vladko se stisne k ograji

ter ogleduje skozi njo velika kolesa, ki se vrte tik pod njim, in dim, ki se vali črn do zadnjih voz in nosi s seboj rdeče iskre. V luninem svitu izginjajo kakor drobne zvezdice. Medla rumeno-zelenkasta luč leži nad Ljubljano in njeno okolico ter daje hišam, drevesom in slehrnemu predmetu tajinstven znak.

»Lepa noč, res!« izpregovori teta, »ampak štiri ure ne moremo ostati tako. Vladko še posebno ne.«

Mamici se posreči pogledati v voz, ni li še dobiti kakega prostorčka. Prav na nasprotnem koncu ob vratih je bilo še nekaj praznega, da bi se moglo vsaj stati. Pa kako priti tja!

»Kar poizkusim!« reče teta.

Nekaj z ljubeznivostjo in prošnjo, nekaj s silo navsezadnje vendar dosežejo oni konec. Vladko zopet kmalu dobi nekoga, ki se je pobrinil za malega potnika.

»Ali si kaj truden, malček?« ga vpraša prijazno ženska, ki udobno sedi na zadnjem sedežu. »Pridi k meni, pridil!«

Ne da si dvakrat reči. Zleze ji v naročje in se zlekne. Spanec mu sili na oči.

»Ti si Ljubljančan, kaj?« ga vpraša.

»Jaz sem Vladimir!«

»Živio, Vladimir!« se oglasi gospod, ki sedi poleg.

»Živio!« hoče reči tudi Vladko, pa je že preveč zaspan. Samo ustna se mu zaokrožijo, glavica pa mu omahne nazaj. —

»Mamica, kje so vojaki?« vpraša Vladko, ko se po triurnem spanju prebudi. Voz se je bil že izpraznil. Oni, ki so se še dalje vozili, imajo dovolj prostora.

»Ali si kaj lačen?« ga vpraša mati.

»Sem, sem! Pa igračke bi rad,« odgovori Vladko.

Morali so jih razviti. Vse lepo razpostavi po klopi. Vojake uredi v vrsto in postavi poveljnika pred nje.

»Kaj pa, če zdaj pridejo aeroplani? In padejo bombe na vojake?« modruje deček.

»Tvoji vojaki so varni. Sem ne pride noben zrakoplov,« se smeje mamica.

»Tetka, ali mi narediš most, da bodo vojaki čez korakali?«

»Doma ti ga naredim. Zdaj pa pospravimo! Kmalu bo treba izstopiti,« odgovori teta.

Vladko ne da zavitka z igračami iz svojih rok. Zvesto ga drži pod pazduho ves čas, dokler ne izstopijo. Čaka jih Roza z vozom.

»No, Vladko, ali si vendar prišel?« ga pozdravi.

»Zato, da se bom peljal s konjički,« odvrne Vladko.

»Liza in Rjavček že čakata,« pravi Roza.

»Kje sta?« — Steče k vozu in se skobaca nanj. Potegne za vajeti. Konja, naveličana dolgega čakanja, prhneta vzradoščena in se spustita v tek. Ker cesta ravno tam drži navkreber, nista prenašlo tekla. Vladko ves radosten poganja konja in nateza vajeti.

Roza pride iz kolodvorskega poslopja. Voza ni na mestu, Vladka nikjer. Tatovi! Že prestrašena odpre usta, da bi zavpila, ko obrne pogled po cesti navzgor. Luna je še vedno svetila. Tako lahko razloči svoj voz, Lizo in Rjavčka. Pa kdo sedi v vozu? Tat? Ne! Ta bi bolj hitro poganjal. Ah, Vladko!

Urno steče po cesti in zagrabi Rjavčka za uzdo. Vladku misli naviti ušesa, pa jo prehiti in reče veselo: »Vladko bo vozil!«

»Kaj pa! Vsaj toliko počakaj, da sedemo še me na voz!«

Pa že je šlo Rozi na smeh. Obne voz nazaj h kolodvoru, kjer sta mamica in tetka že nestrpni postajali. Roza jima pove, da imajo novega kočijaža.

Sedejo in se dobro zavijejo. Vladku komaj nosek gleda v luno. Noč se že nagiblje čez polovico. Ne ljubi se jim govoriti. Le Vladko se zdaj-pazdaj oglasi: »Hi! Ho! Bistagar!«

Vselej konji krepkeje potegnejo.

Po poldrugourni vožnji se pokaže domači zvonik, nekaj dimnikov in streh ter kmalu tudi hiše. Vse je zavito v globok sen. Celo lipe in kostanji okolo cerkve, se zdi, da spijo. Nobena vejica se ne zgane. Tudi luna se spravlja k počitku.

»Doma smo!« reče teta, ko konji obstanejo. »Priden si bil, Vladko! Zato pa ostaneš pri nas!«

»Pa Liza in Rjavček in mamica?« vpraša deček.

»Tudi! Vsi!« odgovori teta Marta.

Zaspal je šele čez dolgo časa. Še v sanjah se je vozil.

BOG DAJ SREČO!

JANKO LEBAN:

Hvaležni Milan.

h, dobri atek, kupi nam globus; hočemo ti biti zato prav hvaležni!« Tako so prosili otroci očeta — trgovca Blažiča — nekaj dni pred Božičem, ko je nekega večera uprav prišel iz trgovine domov. Najmlajši sinček Julček je sedel k očetu na zofo. Sladkal se mu je ter ga poljubil, rekoč: »Dragi atek, če kupiš mojima bratoma Francku in Milanu globus, potem dobim jaz malo gledišče, je li? Tako rad bi ga imel!«

»Potrpíte, potrpíte, ljubi otroci!« odvrne oče. »Rad vam po možnosti ustrezem; želim pa tudi, da ne bo zaman to, kar vam ljubi Jezušček prinese, nego da ta darila s pridom rabite!«

Otroci stisnejo očetu roko in mu kar najslovesneje obljubijo, da bodo storili po njegovih željah.

Prišel je Sveti večer. Otroci so bili poslani v malo sobico. Tam naj čakajo toliko časa, da se jim pozvoni. Potem vstopijo v veliko sobo, da tam vidijo, kaj jim je Jezušček prinesel. Tu, v mali temni sobici so otroci radovedno ugibalí, kaj utegne dobiti ta ali oni.

»Jaz gotovo dobim novo suknjico,« izpregovori eden. »Jaz pa knjigo s podobami,« meni drugi. »Toda — ne!« приметne prvi. »Zdaj se spominjam: Atek je govoril o novi zimski čepici, ki jo potrebujem. O, da bi jo le dobil! Kako bi bil vesel!«

V enem pa so bili vsi edini, v tem namreč, da jim Jezušček gotovo prinese — globus. Komaj so čakali, da pozvoni in jih mati pokliče. Potekajoče minute so se jim zdele cela večnost. Toda zdajci pozvoni, in otroci zvihrajo v veliko razsvetljeno sobo. Obilno je bilo njihovo veselje, motilo ga je le to, da med darili ni bilo — globusa!...

»Otroci!« se oglasi oče, »danes ni mogoče vaši želji povsem ustreči, ker globus še ni došel. Toda jutri popoldne ga boste gotovo imeli!«

Ko jim drugi dan opoldne oče naznaní, da pričakuje ob dveh, da pride globus po pošti, se postavita Julček in Francek k oknu. Gledala sta, kdaj se prikaže pismonoša. Toda pismonoša je sicer prišel, a globusa ni prinesel. Razočarana se napravita z dovoljenjem staršev na izprehod.

Ko se pa pod večer vrnetá domov, ju oče povede v sobo. O, koliko veselje! Globus je bil tukaj! Prišel je bil z večerno pošto! A kaj sta storila otroka z njim? Julček ga je hotel rabiti za igračo in pričel ga je vrteti naokolo. Ni dolgo trajalo in že je bila os zakrivljena, torej globus poškodovan.

»Zate ni to, Julček; poiskati si moraš drugo igračo!« deje oče.

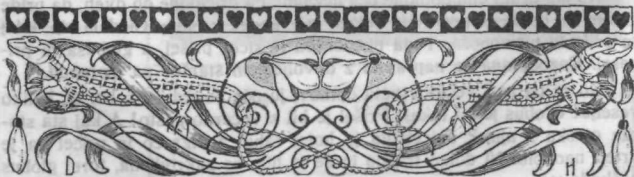
Francek pa se ni mogel nagledati globusa. Motril ga je od vseh strani in tudi zakrivljeno os je izkušal uravnati. Tudi Milan je bil ves srečen vzpričo darovanega globusa.

Nagledavši se ga, so šli otroci po večerji spat. Preden so zaspali, so se menili o krajih, ki so jih bili poiskali na globusu. Tudi so ugebali, ali je res zemlja okrogla, kakor jo predstavlja globus.

Kako je pa bilo nekaj dni potem? Je li globus še imel vse svoje prijateljčke? Žalibog — ne! Moral bi bil samevati, da se Milan ni zanj zavzel! Dasi sta si tudi Julček in Francek želela globusa, vendar sta se ga kmalu naveličala. Pozabila sta nanj in ga skoro pogledala nista več. Milan pa ni storil tako. Ure in ure je posedal pri globusu. Ni prej odjenjal, dokler ni vsega razumel in si vtisnil v spomin. Ko se je njegov stric izselil v Ameriko, je Milan vzel globus v roke ter pokazal pot, po kateri je stric odhajal v Ameriko. Če je slišal o tem ali onem mestu, je takoj po globusu preračunal, kako oddaljeno je. Največ veselja mu je delalo to, da je na globusu poiskal kraje, ki je o njih čital v potopisih. Odkritje Amerike si je ponovno poočitoval na globusu, pa si tudi pretolmačil, kako so nekateri slavni ljudje odkrili te ali one kraje. Večkrat je poklical h globusu tudi oba svoja bratca ter jima dajal naloge. Morala sta mu pokazati zdaj glavna morja, zdaj zopet poedine dežele na zemlji. Tudi sta mu morala imenovati največja mesta na svetu in jih pokazati na globusu.

Ko ga oče nekoč zaloti pri globusu, pokliče zraven tudi druga dva Milanova bratca ter izpregovori: »Vi ste vsi trije dobili globus v skupno last; pa le eden mi je bil za to hvaležen — moj dobri Milan! Odslej je globus samo njegova last. Vama dvema pa pravim: Če Jezuščkovih daril ne bosta bolje obračala, zares nista jih vredna in bolje, da se vama odzamejo!«

Z zagorelimi lici in vsa osramočena sta odšla Julček in Francek. Sklenila sta pa, da bosta očetov nauk uvaževala in se — poboljšala!

IVO TROŠT:

Hudobec na oltarju.

reznikova Minka je sv. Marka dan prvič videla podružno cerkev sv. Daniela v sosednji vasi. Šla je šele petletna z mamo s procesijo. V domači cerkvi je bila vsako nedeljo po dvakrat in ogledala si je vse glavne dele, pa si zapomnila tudi vso opravo. Danes se je kmalu prepričala, da zaostaja vse v podružnici daleč za župno cerkvijo. Razlika se ji je zdela povsem umevna, zakaj župna cerkev je mati svojih podružnic. Tukaj je bil samo en oltar, sicer z mramorja in primerno pozlačen, toda nizek. Angelci in svetniki so bili tudi vsi lepo rejeni, da se jim je hudomušno nasmihala. Sv. Daniel sam v nebeški slavi, ves vnet za Boga in njega čast, ji je bil všeč. Svetniku v znožju je bila pa naslikana sveto-pisemska zgodba: Daniel v levnjaku, kamor ga je velel vreči perzijski kralj Cir. Angel hiti od daljnega Jeruzalema s Habakukom, za lase ga držeč, proti levnjaku, da ponudi lačnemu proroku skledico močnika, ki ga je bil namenil svojim delavcem na polju. Božja pota so pa neumljiva.

To je bilo Minki vse znano že iz pogovorov z mamo doma. Samo o levih ji ni razodela mama še mnogo. Tudi je bila Minka preveč radovedna, da bi ji mogla mama vse dovolj razložiti. Danes je videla v levnjaku poleg Daniela tri čudne živali — leve. Eden se je dobrikaje stikal po koteh za hrano, ker je bil z Danielom vred lačen, a tretji je renčaje kazal zobe ter srepo zrl naravnost Breznikovo Minko. Njegovega pogleda ni mogla pozabiti. Kamor je pogledala, povsod je bil za njo kakor slaba vest. Mraz jo je pretresel, in misel jo je obšla kar hipoma: »Ne! To ni lev! To je živi hudobec, pa na oltarju, prav blizu tam, kjer se čita sv. maša. Kaj neki počne ondi?«

Minka se je sicer spominjala, da jo je mama strašila s črnim hudobcem, če ne bo pridna; tudi je vedela, da je silno grd, ima rep in kremplje, kozjo brado in rožičke. Toda ta-le bognasvaruj ima malone vse to, samo črn ni. Vsaki zverini je malo podoben, le človeku prav nič. Ali so mačke vse ene barve? Ali morajo biti vsi konji enaki? — Da, da! Na oltarju stoji hudobec, ki pazi na otroke v cerkvi ter si zapisuje one, ki se ne vedejo spodobno: če se ozirajo, igrajo, šepetajo in smejejo. Oh, oh! In potem ima zapisane, dokler ne umro. Tedaj pa prinese knjižico z zapisanimi gresi pred sodni stol božji. Ni jim dobro potem. Oh, oh! Minka se je vedla v cerkvi še vselej lepo. Mama jo je hvalila, da je bila prav vzorna. Tistega pa tudi ne more trditi, da bi ne bila pogledala kako sosednjo ru-

tico, lepo jopico, nov predpasnik in pisano krilce. Rada bi ga imela sama. Morda tudi to ni prav! In zato jo gleda sedaj hudobec ter ji očita z oltarja, da jo že ima, da jo vzame prej ali slej s seboj v pekel, kjer ji na smoli in žveplu ne bo prijetno na vse večne čase!

Minko je zmogel hudobčev pogled. Preko oči potegne mamini predpasnik kakor oni dan, ko jo je oblajal sosedov pes, pa ga ni hotela videti. Komaj je čakala konca službe božje in tresla se je po vsem drobnem telescu. Celo prekrižati se je pustila, da je ni poslednjič videl hudobec z oltarja.

Ko sta bili z mamijo že v primerni daljavi od cerkve domov grede, da je ne bi več slišal hudobec, je vprašala mamijo, zakaj imajo v tej cerkvi hudobca na oltarju. Mama se ni mogla dovolj nasmejati njeni modrosti in je takoj potrdila hčerki temeljno misel: Hudobca ne stavimo na oltar!

To je uganila deklica sama; toda kaj, če pa pride sam?

»Ne pride, ker ne more, ne sme. Na oltarju je Bog; tam ni hudobca!« Minka pove današnji dogodek, kako ga je videla na oltarju. Zamolčala ni niti vzroka, zakaj jo je gledal in zakaj se ga boji.

»Hudobec že ne, Minkec moj! To je bila tvoja slaba vest, ki pa nima hudobec do nje nikake moči. Samo prizadevaj si, hčerka, vbodoče, da boš mislila v cerkvi le na Boga in svojo dušo. Glej, da boš pustila rute, jopice, predpasnike in krilca drugim. Odganjaj tako slabe misli in prosi Boga, prosi angela varuha, naj ti pomaga, pa se ti poslej ne bo treba nikjer bati hudobca, ne očitajoče vesti!«

Minka se je oddahnila ter hvaležno in milo pogledala mater. Obljubila je rada, da bo slušala njen nasvet. Zaradi tega pa tudi leva sv. Daniela ni nikoli pozabila.

Mila kakor pesem . . .

*Mila kakor pesem slavčeva
je slovenska govorica,
kot menihu sladko pela bi
o nebesih rajska ptica.*

*Veličastna kot pojoči gaj,
silna kakor moč viharja,
jasna kot bi se umivala
z rožno roso zlata zarja.*

Cvetko Golar.

VLADKO in FRAN ROJEC:

Prstan.

Čarobna pravljичna dvodejanjka s petjem.

Osebe: Simon, ribič; Minka, njegova hčerka; Marko, berač; Pik, kralj škratov; Niko, Riko, škrate; Materin duh; angela; škratje.

DRUGO DEJANJE.

Gozd. Ob straneh več skal in nekaj gostih grmov. V ozadju precej velik kamen, izklesan kakor kak stol. Pred njim ravna tratica, ob njej na obeh straneh in spredaj v polkrogu srednje veliki kamni, namenjeni za sedeže škratov. Noč. Skozi drevje sije od desne luna.

Prvi prizor.

Vsi škratje razen Rika.

Škratje (zapojo takoj, ko se začne dvigati zagrinjalo):

Ura polnoč
je ravnokar proč;
u-juhuhu,
krasno je tu!

Luna smehlja
dol se nam z neba
izmed dreves
v gozd čezinčez.

Kakor suhó
srebró in zlató
vse se iskri
nam pred očmi!

Zdaj je naš čas,
zapojimo na glas:
krasno je tu,
u-juhuhu!

Pik (sedi na kamenitem stolu. Na glavi ima pokrivalo s krono, v roki žezlo, za pasom samokres. Ko utihne petje, vpraša s strogim glasom): Ali ste zbrani že vsi?

Niko (sedeč v ospredju z obvezanim kolenom, se dvigne s težavo s sedeža): Ne, milostljivi kralj! Riko se še ni vrnil.

Pik: Kod se tako dolgo poteplje ta neugnani rogovilež? Sinoči je že precej pozno prinesel v našo zakladnico denarnico z denarjem, ki jo je vzel ubogemu ribiču. Komaj mi je utegnil povedati zgodbo tega dejanja in o trudu, ki ga je imel na potu s polomljenim nerodnežem Nikom, že je zopet odhitel po svojih potih. Gotovo ima na sledi kako novo predrzno delo. No, da vidimo!

Niko (pokaže na desno): Glej ga, že prihaja! Teče, kakor bi mu gorelo pod nogami.

Drugi prizor.

Škratje, Riko.

Riko (priteče od desne): U-juhuhu! (Prekucne se čez glavo, nato pa se opravičuje). Pardon, gospoda, pardon! Oprostite mi! (Protí Piku). Klanjam se, ponižno klanjam, veličanstvo!

Pik: No, kaj pa je tebi danes, da zopet noriš? Ali si pijan, ali se ti meša v možganih?

Riko: Pijan, milostljivi kralj, zares pijan velikega veselja, ker se mi je novo imenitno delo tako lepo posrečilo!

Pik: Kaj se ti je posrečilo?

Riko: Glej, mogočni naš gospod, prinesel sem ti čudodelni prstan, ki človeku nakloni tako srečo, kakršno si sam želi. (Vzame prstan iz žepa in ga izroči kralju).

Škratje (se začudijo): A-a! — To je pa nekaj posebnega!

Pik (sprejme prstan in ga ogleduje): Kje si dobil to čudovito stvar?

Riko: Ko sem sinoči rešil kruljavega Nika iz ribičeve kože pred nebeško svetlobo in ga zavlekel na varen kraj zunaj v grmovju, sem se vrnil h koči in se splazil za svetlobo zopet v kočo skozi zunanja kuhinjska vrata. Počeni! sem na tla in opazoval skozi druga steklena kuhinjska vrata, kaj se godi v sobi. Videl sem prečudne reči.

Pik: Morda kako nebeško prikazen?

Riko: Da, tri nebeške prikazni! Pred ribičevo hčerjo je stal duh njene pokojne matere v nebeški svetlobi, a na vsaki strani je stal en angel. Materin duh dá hčeri ta prstan in jo pouči, kako lastnost ima in kako naj ga rabi. Nazadnje ji še priporoči, naj skrbno pazi na prstan, da ga ne izgubi, in jo tudi posvari pred našim zalezovanjem.

Pik: Aha, to pa ni dobro za nas!

Riko: Ni dobro, in vednar se jaz nisem ustrašil tega svarila. Videl sem, kako si je dekletce nataknilo dragoceni prstan na prst, in vedel sem, da si ga ne sname tako hitro. Zato sem zapustil kočo in z velikim trudom spravil šepastega Nika domov, kjer sem ga oddal našemu zdravniku, iz-

ročil tebi, naše kraljevsko veličanstvo, ribičevo denarnico, potem pa zopet odhitel nazaj v začarani ribičev dom.

P i k: Kajne, mikal te je prstan!

R i k o: Seveda me je! Sklenil sem, da ga moram dobiti v svoje roke, pa naj me stane še toliko truda in nevarnosti.

P i k (pokaže na Rika): Vidite, to je naš pravi junak! Le z vztrajnostjo in z velikim trudom se morejo doseči taki znameniti uspehi, kakršnega je dosegel on.

Š k r a t j e (zaploskajo): Dobro, dobro, bratec Riko!

P i k (Riku): Pripoveduj dalje, Riko!

R i k o: Zopet sem čepel skrit v temnem kotičku ribičeve sobe. Deklica je pri brleči luči pred hišnim oltarčkom dolgo, dolgo ogledovala svoj prstan in si polglasno naštevala najrazličnejše udobnosti in dobrote sveta, ki naj jih prejme z njegovo pomočjo. Okrog polnoči jo vendar premaga spanec, da zadržim, in ji roka s prstanom zdrkne s kolena. Meni začne utripati srce od nade in strahu. Mislim si: zdaj, zdaj je čas! Približam se po mačje njeni roki in začnem prav na rahlo odvijati in snemati prstan. Delo se mi posreči. S prstanom v svoji roki nato urno skočim vun skozi okno in zdaj sem tukaj, milostljivi naš kralj in vladar! (Prikloni se mu globoko.)

P i k (vstane, stopi proti njemu in ga potrepnje po rami): Izvrstno si izvršil svojo nalogo. Kaj takega se dozdej še ni slišalo v naši zgodovini!

Š k r a t j e (zaploskajo zopet): Izvrstno! Živio, živio, brat Riko!

P i k (sede nazaj na svoj sedež): Ta prstan sedaj shranim v našo zakladnico, in noben človek ga več ne dobi, ti Riko, pa povej, kako naj te odlikujem in nagradim; zakaj vsako odlično delo zasluži tudi odlično plačilo, in jaz te hočem pošteno plačati.

R i k o: Ne morem si sam voliti plačila in se s tem sam poviševati. Tvoja modrost, milostljivi kralj, naj sama presodi in mi prisodi, ako sem res kaj zaslužil.

P i k: Dobro! Že dlje časa mislim, da si postavim namestnika ali podkralja, ki naj bi me nekoliko razbremenil mojih poslov. V moji navzočnosti naj bi mi svetoval, v moji odsotnosti pa me nadomeščal. Zdaj sem prepričan, da bi bil Riko moj najvrednejši in najsposobnejši namestnik.

R i k o (se hlini): Ah, milostni kralj! To je zame preveč, in bojim se, da ne bom kos bodočim nalogam v tej visoki službi!

P i k: S svojimi deli si dokazal, da se jaz ne motim. Zato zdaj slovesno rečem: Riko je odslej moj podkralj!

Š k r a j e: Živio, živio, podkralj Riko!

Riko (se prikloni Piku): Najpresrčnejša hvala in poklon tebi, moj kraljevi gospod in zapovednik!

Pik (pokaže na svojo desno stran): Napravite mu prostor in sedež tu na moji desni strani! (Pokaže na prvega škrata na drugi strani.) Ti tajnik, pa zapiši njegove zasluge in njegovo imenovanje za podkralja v našo zlato knjigo. (Pokaže na Nika.) A ti, Niko, pojdi na stražo!

(Dva škrata skočita v grmovje ter privalita od tam primeren kamen za Rikov sedež na odkazano mesto, a oni na drugi strani se prikloni kralju, vzame s tal veliko zlato knjigo, si jo položi na kolena, odpre in piše vanjo.)

Riko (sede ponosno na svoj novi sedež).

Niko (se dvigne počasi in zaječi): Veličanstvo, imej usmiljenje z menoj ubogim šepcem in določi drugega za stražo!

Pik (resno): Ne ugovarjaj mojemu povelju! Jaz že vem, kaj delam. Sam si kriv svoje nesreče, ker si bil tako neroden. Pri nas mora vsak delati, kar more. Ti nisi zdaj več sposoben za kak drugi posel, kot stražnik boš pa še lahko čepel tam za grmom na kamenu in gledal okrog po gozdu. Zato odidi!

Niko (zastoka): Uh, kako sem nesrečen! (Šepa na desno do grma, tam potegne iz njega sulico, si jo zavilhti čez ramo in odšenta za grmovje.)

Tretji prizor.

Kakor prej razen Nika.

Pik: Zdaj pa zarajajte in zapojte, da bo odmevalo daleč okrog po tihem gozdu, pa četudi se splaši vsa nočna zverina in perutnina!

Škratje (razen Rika in tajnika, ki ostaneta na svojih sedežih, zavriskaajo, naredo krog in plesoč zapojejo):

Krog naredimo,
noge dvignimo
in zavrtimo
radostno se.

Pik:

Dobro, dobro rajate,
bratci, brez izjeme vsi,
nihče ne znal bi
boljše kot vi!

Škratje:

Stari kot mladi
rajamo radi,
to nam v navadi
davni je že.

Pik:

Dobro, dobro rajate,
poskakujе mi srcé,
ko zrem v gibčnem plesu
vaše peté!

Škratje:

Kaj bi ne znali
škratje mi mali,
če nas pohvali
sam kralj za to.

Pik:

Dobro, dobro rajate,
prav ponosen sem na vas;
a zdaj na delo
kliče nas čas!

Škratje:

Tebi, kralj mili,
slušni smo bili
in te cenili
vedno močno.
Še nadaljevali bi
radi, kralj naš, tu svoj raj,
ker pa želiš ti,
nehaj se zdaj!

(Sedejo na svoje sedeže. — Zdaj se oglase ponočne ujede in zveri. Na levi zauče sova, na desni zaskovika skovir, v ozadju zastoka čuk, v daljavi zatuli volk, zalaja lisica, zabobni jazbec itd. Obenem se zasliši v višavi frfotanje nočnih ptic in okrog po tleh pokanje suhljadi in šumenje listja pod nogami bližajočih se zveri.)

Rik o: Tak koncert mi je vselej jako ljub: ljudi plaši, nas pa osrčuje in vzpodbuja k nočnim poslom!

P i k: Tako je, podkralj Riko! Jaz pa ti med tem koncertom prepustim svoje vladarstvo za današnjo noč, da shranim ta znameniti prstan, a potem odidem k počitku. Nadomeščaj me in razdeli ponočne posle podložnikom, kakor se tebi zdi najbolj prav! Mene ukaži poklicati samo v slučaju, ako pride kaj izrednega. Tu imaš znake svojega dostojanstva in moči! (Vstane, odloži žezlo, krono in pas s samokresom na svoj stol in odide v ozadje.)

R i k o (se prikloni za njim): Na uslugo sem, klanjam se, veličanstvo!

Četrti prizor.

Kakor prej razen Pika.

R i k o (ponosno stopi pred kraljev sedež in si nadeva tam ležeče dostojanstvene znake).

Škratje (planejo k njemu, ga obkolijo, silijo vanj in kriče vsevprek): O, Riko, naš brat, čestitam, čestitam! — Jaz tudi, jaz tudi! — Midva sva si bila vedno dobra prijatelja, bodi mi prijazen in prizanesljiv! — Daj meni vselej kako lažje opravilo! — Nakloni mi dobro službo! — Dal sem ti polovico svojih lešnikov in orehov! — Zašil sem ti raztrgane hlače! — Izdrl sem ti trn iz pete! — Pomagal sem ti iz gnojnice! —

R i k o (medtem dokonča svojo opravilo, sede na stol, jezno pogleda po škratih in zavpije): Tiho! Takoj vsi nazaj na svoje prostore in — mir!

Škratje (osupli): V naših vrstah je zrastel! — In zdaj noče več poznati nas! — Sramota! —

R i k o (razburjen, jim kaže na sedeže): Kaj sem vam ukazal? Mrčine, ali se ne poberete hitro izpred mene?! (Prime za samokres.) Kdor se drzne le še trenutek obotavljati tukaj, tega podere moj strel takoj na tla!

Škratje (žalostni, s povešenimi glavami odhajajo in sedajo na svoje sedeže): Gorje nam! — Ta nam bo hujši tiran nego tujec! — Res, žalostnih časov smo dočakali!

R i k o (dene roko s samokresa): Kaj pa vendar mislite o meni, vi tepci, vi zanikrneži? Ali menite, da sem še vedno vaš prejšnji Riko in da se pojdem zdaj s kraljevo krono na glavi z vami igrat slepe miši? Jaz sem zdaj vaš podkralj, in nihče me ne sme odslej imenovati drugače! Dovolj dolgo sem se trudil ponoči in podnevi, z glavo, z rokami in nogami, preden sem dosegel to dostojanstvo. Sedaj hočem sam lažje in boljše živeti. Zato sem toliko delal. Za naprej se mi več ne bo treba plaziti po hlapčevskih poslih, pa tudi ta-le (pogradi se po trebuhu) bo imel lepše dni, a na delo bom gonil vas, lenuhi malomarni, kakor pse!

Škratje (zaječe): Zasužnjeni smo! — Trikrat gorje nam! — Ali smo si to zaslužili za svojo stoletno hlapčevsko zvestobo?!

Riko (slovesno): Da pa ne boste mogli reči, da sem takoj prvi dan svojega povišanja nastopil proti vam z vso strogostjo in brezobzirnostjo, vam dam prosto za danes. Poveselite se svojevoljno, dostojno proslavite ta imenitni zgodovinski dogodek, pri tem pa ne pozabite, kdo sem zdaj jaz!

Škratje (veseli vstajajo s svojih sedežev, skačejo in vriskajo): Tako je prav! — Živio, naš podkralj! — U-juhuhu!

Peti prizor.

Kakor prej in Niko.

Niko (preplašen, prišepa od desne skokoma): Pst, pst! Bratci, bežimo, skrijmo se, nekdo prihaja!

Riko: Kdo bi nas mogel motiti tu ob tem nenavadnem času?

Niko: Če sem prav videl in slišal, sta ribičeva hčerka in berač Marko.

Riko: Kaj hočeta od nas?

Niko: Najbrž srečenosni prstan.

Riko: Tega že ne dobita za nobeno ceno. Torej naj prideta, ne bojimo se ju!

Niko: Marko ima hudo grčevko.

Riko: Jaz pa samokres.

Niko: A mi škratje ne smemo streljati na ljudi.

Riko: Resnica. Torej bežimo!

Škratje (izginejo. — Luna se skrije za oblak, in iz daljave se zopet zaslišijo nekateri glasovi ponočnih živali.)

Šesti prizor.

Minka, Marko.

Oba (nastopita od desne spredaj. Minka je zavita v toplejšo nočno obleko, Marko drži v eni roki štirioglato visečo prižgano svetilnico, a v drugi roki svojo gorjačo.)

Marko (gleda okrog sebe): Prav tukaj-le nekje mora biti tisto vražje gnezdo. Mnogo let je že od tistega časa, ko sem v pozni noči zablodil v to goščavo in tu naletel na bradate spake, a vendar sem si dobro zapomnil kraj. Tudi takrat so prav tako okrog tulile zveri in se sove ujedale nad menoj. To je znamenje, da sva na pravi sledi.

Minka: Jako sem vam hvaležna za ta velikodušni trud. Brez vas bi se ne upala in bi ne vedela kam za prstanom. Zares, kako je dobro in prav, da ravno nocoj prenočujete pod našo streho.

TOLAŽNIK UBOGIH

M a r k o: Vse to naj nam služi v dokazilo, da nas vodi po pravih potih višja moč.

M i n k a: In to je Bog!

M a r k o: Da!

M i n k a: Češčeno bodi Njegovo ime!

M a r k o: Amen! (Dvigne svetilnico predse in stopi nekaj korakov proti sredi odra. Govori bolj po tihem): Glej, glej, tukaj-le je njihovo zbirališče. Ti kameni v krogu jim služijo za sedeže. Zdaj pa kar pogumno stopi semkaj in pokliči škrate, kakor sem te jaz naučil. Nič se ne boj! Jaz bom stal tu za bližnjim grmom s to-le. (Pokaže ji svojo palico.) Ako mogoče, dobodi prstan izlepa nazaj; ako ne, pa pokliči mene! (Stopi nazaj in se skrije na desni za kulise.)

Sedmi prizor.

Minka, pozneje škratje.

M i n k a (stopi nekoliko boječe v sredino odra in se ozira okrog, s prijaznim glasom deklamujoč):

Ej, kje ste, mali
možički zali?

Le skup, le skup
na raj in hrup!

Jaz deva mlada
bi tudi rada
trenutke vsaj

tu v vaši družbi
vam bila v službi.

Zato sedaj,
možički mali,
možički zali,

le skup nazaj
na hrup in raj!

Š k r a t j e (pridejo medtem na oder. Luna zopet posveti izza oblaka. Pik, Riko in tajnik sedejo v prvotnih oblekah na svoje sedeže, drugi pa obstopijo Minko in zaplešejo okrog nje, pojoč):

Oj, deklica — oj, gospica,
ti prišla si k nam v vas?

Kaj lepega, prijetnega
ti, devče, znaš za nas?

No, pa zapleši in zapoj
nam pesemco sladkó,
zakaj mi tukaj smo nocoj
veseli vsi močnó!

M i n k a: Oprostite, moji dobri prijateljički! Jaz sem ubožna in nesrečna deklica. Taki ljudje pa ne morejo in ne znajo plesati. Tudi jaz ne znam.

P i k (si medtem izzivajoče natakne Minkin prstan na prst): Pa znaš morda peti, zakaj ljudje pojo v sreči in nesreči.

M i n k a: Da, peti pa znam in pojem najrajša take pesmi, ki se prilegajo mojemu žalostnemu srcu.

P i k: Zapoj nam torej svojo najmilejšo pesem, ki jo znaš!

M i n k a (zapoje z milim in tresočim se glasom):

Kot v gozdu bleda rožica
pozabljena, takó
živi deklè — ubožica
tam v koči za vasjó.
Po sladki sreči hrepeni
mladostno ji srcé;

kaj srečnih mimo gre ljudi,
a kdo se spomni njé!
Pogled solzan v nebo tožeč
dviguje vzdih ji žal:
»O, Bog, zakaj si čut goreč
siroti v srcu vžgal?«

Š k r a t j e (zaploskajo): Dobro, dobro, gospica! Prav lepo znaš peti!

P i k: Res lepa pesemca je to. Pela si jo prav iz srca, in tudi meni je segla v srce. Gotovo opeva tvoje življenje.

M i n k a: Da, visoki gospod! Žalostno je moje življenje, a postala bi tudi jaz rada srečna. Bodi mi naklonjen in pomagaj mi k sreči!

P i k: Česa si želiš, draga deklica?

M i n k a: Prosim, podari mi prstan, ki ga imaš na prstu!

P i k: Te želje ti ne morem izpolniti.

R i k o: To je gotovo, da ne!

P i k: Izvoli si kaj drugega!

M i n k a: Ne maram ničesar drugega; a prstan zahtevam! Moj je. Izmaknil in odnesel mi ga je nekdo iz tvoje družbe.

R i k o: Poglej jo, poglej jo, malo predrznico, kaj si upa zahtevati od nas! Govori, kakor da bi se je morali bati!

Š k r a t j e (poskočijo): Pa se je ne bojimo! Hahaha!

P i k: Mogoče je res, kar si rekla. Toda prstan je zdaj moj. Pridobil sem si ga na pošten način. Nikdar več se ga ne bo dotaknila človeška roka!

M i n k a (ozre se na desno): Marko!

Osmi prizor.

Kakor prej in Marko.

Marko (stopi iz svojega skrivališča s svetilnico in grčevko pred Pika): Ako ne gre drugače, se bova pa sedaj še midva kaj pomenila, mogočni poglavar škratov!

P i k: Kaj hočeš, stari človek, od mene?

Marko: Zahtevam, kar je zahtevala ta deklica!

P i k: In jaz ti povem, kar sem povedal že njej. Zaman je tvoj trud!

M a r k o (postavi svetilnico na tla in pokaže na svojo palico): Ali naj morda izpregovori sedaj še ta-le svojo besedo?

P i k: Človek, ne rabi sile! Ali ne veš, da smo mi škratje polduhovi in da nam ne prideš do živega?!

M a r k o (prime palico z obema rokama na tanšem koncu in si jo dvigne čez ramo proti Piku): Bomo videli!

R i k o (se pomeša medtem med škrate, jih odvede za hrbet Marka in jih tam, kazaje jim, pouči, kako naj planejo nanj, ga opraskajo in mu vzemo gorjačo).

Š k r a t j e (zakriče): Urá! (V tem hipu skočijo na Rikov migljaj na Marka odzadaj.)

M a r k o (se urno zasuče, otrese raz sebe škrate, da daleč okrog padajo po tleh, in maha s palico po njih, kričeč): Kaj, kaj? Da bi me take-le muhe? Čakajte, čakajte, jaz vam pokažem, kar vam gre!

Š k r a t j e (se umičejo in odskakujejo spretno, da Marko udari vselej po golih tleh. Kažejo mu osle, skačejo semintja in se mu posmehujejo): Hahaha! Stari malhar, ali dobro mlatiš po nas? — To nas boli! — U-u-u!

R i k o (se pritihotapi k Markovi svetilnici, odskoči z njo in sveti proti Marku): No, naš mili stari prijatelj, ti bom pa posvetil. Gotovo že ne vidiš dobro!

M a r k o: Ti spak peklenski, kaj je pa tebi na poti moja svetilnica? Takoj jo izpusti iz krempljev! (Dvigne gorjačo proti njemu.) Sicer te razčesnem na dvoje!

R i k o: Hahaha! Kar po njem, saj dobro zadeneš!

M a r k o (skoči proti njemu in udari, a zopet po golih tleh).

R i k o (se izogne z urnim skokom Markovemu udarcu in dvigne svetilnico proti njemu): Ako hočeš imeti svojo leščerbo nazaj, me ujemi! (Obrne se in steče na levo v gozd, kjer izgine.)

M a r k o (steče za njim za kulise).

Š k r a t j e (gledajo, ploskajo in kriče za njima): Dobro, izvrstno! Živio, naš podkralj!

Deveti prizor.

Š k r a t j e brez Ríka, Minka, materin duh.

M a t e r i n d u h (obdan z nebeško svetlobo, stopi pred Pika): Čas prizanašanja in potrpljenja je minil! Izpolni željo te deklíce in ji vrni prstan!

P i k: Kdo si ti, da se upaš tako oblastno ukazovati meni — kralju škratov?

Materin duh: Božja poslanka sem in v imenu božjem ti rečem še enkrat: Izroči takoj prstan tej deklici in ne drzni se mi več ugovarjati, zakaj ona je odslej pod mojim varstvom!

Škratje (osupnejo in se umičejo).

Pik (vrže prstan zaničljivo duhu pred noge in reče jezno): Tu ga imaš! Odslej te nočem več videti in tudi te male potepenke ne!

Materin duh (pokaže Minki na prstan na tleh).

Minka (ga pobere).

Škratje (izginejo).

Deseti prizor.

Minka, materin duh.

Materin duh (iztegne roko nad Minkino glavo): Tako, draga hčerka, sedaj imaš zopet svoj prstan sreče! Škratje se ne bodo več upali do njega in tudi tebi ne bodo več nagajali. Vrni se domov in uživaj veselo in srečne bodoče dni s svojim dobrim očetom, pri tem pa ne pozabi na zahvalo nebeškemu Očetu za neizrekljive dobrote, ki ti jih je naklonil! (Na levi se zaslišijo težki koraki. — Materin duh izgine.)

Enajsti prizor.

Minka, Marko, pozneje angela in Simon.

Minka (stoji sredi odra, obrnjena proti levi in gleda prstan).

Marko (prisopiha od leve z gorjačo ter z ugasnjeno in napol razbito svetilnico v rokah): Torej si vendar dobila nazaj svoj srečonosni prstan?

Minka: Da! Mati se mi je zopet prikazala tukaj in velela škratu, da mi ga je vrnil. Nato so vsi škratje izginili.

Marko: Slava Bogu na višavah! — Glej, jaz sem tudi dobil svojo svetilnico!

Minka (pogleda): Pa razbita in ugasnjena je.

Marko: Sam sem jo poškodoval. Oni kosmati spak je namreč vedno toliko odskakoval pred menoj, da ga nisem mogel ne ujeti, ne udariti. To me je končno ujezilo, in zalučal sem z vso močjo proti njemu svojo grčevko. Dobro sem ga zadel ter podrl na tla kakor lovec zajca. Pri tem se je seveda razbila tudi moja svetilnica.

Minka: Torej ste ga ubili?

Marko: Najbrže. Grdoba se je kar iztegnila po tleh.

Minka: Dobil je zaslužen plačilo.

(Zdaj se luna zopet skrije za oblak, v ozadju zaskovika skovir, nekdo zatuli z jokajočim glasom, in mnogo glasov okrog se veselo zagrohoče.)

Marko: Ali slišiš?

Minka (plašno): Slišim, Marko. Kaj zopet pomeni to?

Marko: Skovir naznanja škratovo smrt, edini prijatelj ga objokuje, a nasprotniki in sovražniki se vesele njegovega konca.

Minka: Mene navdaja groza. Pojdiva domov!

Marko: Da, pojdiva! Vse se je dobro izšlo za naju. Zdaj še treba, da srečno prideva domov, in konec bo dober. A luči nimava . . .

Minka: Pa imam jaz zopet svoj čudodelni prstan . . .

Marko: Res! V sili sva. Poizkusi njegovo moč!

Minka (si natakne prstan na prst in ga trikrat zasuče na desno. V tem hipu razsvetli oder mavrična svetloba.)

Angela (oblečena kakor v prvem dejanju, a sedaj praznih rok, stopita pred Minko in se ji priklonita z vprašanjem): Kaj hoče naša zapovednica?

Minka: Da sva prav hitro brez hoje doma!

Angela (se obrneta napol proti ozadju in pokažeta tja): Tukaj je tvoj dom! (V ozadju res že stoji kočica ribiča Simona.)

Simon (zopet zdrav, stoji s prižgano svetilnico v roki na pragu svoje kočice in veselo maha s klobukom v pozdrav Minki in Marku).

Zagrinjalo pade.

Pripomba: V igri označene strani odra je smatrati za strani, ki se nanašajo na gledalce. Za uprizoritev se naredita mačka in podgana iz črnega sukna ali kake druge primerne tvarine ter se ju priveže na motovoza, za katere ju Riko potegne iz sobe skozi okno. Simonova kočica v zadnjem prizoru se naslika na platno in se to hitro potegne od strani preko ozadja. Prva pesem se poje približno po napevu pesmi: „Sem slovenska deklica . . .“, zadnja po napevu „Ciganske sirote“. Napevi drugih pesmi se dobe pri pisatelju po posredovanju uredništva.

Vesna.

*Vesna priplula je
v flajji zeleni,
evetja nasufa je
v svet zapuščeni.*

*Mlado življenje vzkliko je spet,
ko čez poljano razlilo je v svet
solnee svoj božanstveni žar,
vse oživljajoči nebeški ta dar.*

Minka Severjeva.

CVETOČ JABOLČNI GRMIČ,
STAR 10 LET

HASAN-AGINICA:

Pomlad.

ve brezi stojita na samotni ravnini. Odločno in ponosno gleda ena v svet. Druga pa sklanja veje k tlom. Le vprašanje kratkega časa je, da jo morda prvi vihar trešči na zemljo. Okoli njiju cvete resa. Njeni rdečkasti cveti se ljubko smejejo v toplem solncu. Praprot, ki tuintam senči reso s svojimi izrezljanimi pahljačami, ji daje lepo ozadje. Nad brezama je razpeto jasno modro nebo. Kakor zlat čolnič plava solnce po modrini.

Polna življenjske moči gleda prva breza svojo potro družico.

»Sestra, ali si bolna?« jo ogovori.

Druga se ozre vanjo. V njenem pogledu je poleg bolesti tudi nekaj zavisti. Izogne se odgovoru in reče: »Čudim se tebi. Tako mirno in veselo zreš naokolo. Mene zebe v solncu. Moje veje so kakor mrtve. Nobene moči ni v meni. Pomlad mi prinaša smrt. Ko bi mi solnce hotelo preroditi moči!«

»Motiš se!« izpregovori zopet prva. »Sama si prinašaš smrt. Ni moči v tebi? Kako tudi! Lahkomiselno si jo raztrosila lani in predlanskim in še prej. Katera daleč naokolo se je tako šopirila in tako oblastno šumela? — Ti si hotela priklicati vsak vihar, ki je divjal bogvekje za deveto goro! Ti si se hotela poizkusiti z vsakim vetrom, ki je letel mimo! — Solnce ti ne bo dalo moči, če je ni dobilo speče v tebi, da bi jo prerodilo, pomnožilo in ojačilo.«

Žalostna skloni druga svoje veje še niže k tlom.

Priskačejo otroci — solnce v očeh, solnce na laseh. Prihajajo mimo odrasli po drobni stezi, ki drži med cvetočo reso.

»Pomlad, pomlad!« se vzradosti srce.

A vsak gleda le zdravo, močno in veselo brezo; njene družice, ki umira pod solnčnimi žarkii, ne pogleda nihče.

»Če je v tebi solnce, je tudi na nebu; če je v tebi pomlad, tem lepša je okolo tebe!« mrmra ozelenela breza in gleda za mimoidočimi.

IVO TROŠT:

Učenci več kot mojster.

ojaški četovodja je hotel dokazati svojo trditev, da je mogoče preko manjše vode brez mosta, brvi in čolna. Splezal je na visok jagned ob potoku in hotel potem zamajati z drevesom tudi sebe do jagneda na nasprotnem bregu, kjer bi bil splezal po deblu na tla, če bi se srečno prijel drevesa. Toda vrh se odlomi, in četovodja pade na sredo potoka, odkoder komaj primaha moker na breg.

»Ho, ho!« se smejejo vojaki svojemu mojstru. »Mi bi to naredili z manjšim trudom!«

»Kako pa?« vpraša jezno osramočeni četovodja.

»Mi bi kar od tukaj z brega poskakali v vodo, pa ne z jagneda!« odgovarjajo vojaki s smehom.

O, Galicija!

*O, gališka polja,
le vzcvetite,
v širono plan glasneje
zašumite,
s pesmijo slovansko
ublažite
spanje naših fantov! —*

*O, gališki maki,
zažarite,
spet s krvjo poljane
poškropite,
s to krvjo ljubezni
natrosite
tja na grobe naših fantov!*

*O, gališke reve,
ve vsadite
rožmarina v grobe,
razglasite
radostno resnico
o svobodni očetnjavi
našim fantom,
spečim onkraj žalostnega Dnjestra! —*

Tone Gaspari.

FR. PALNAK:

Čveteronožci v našem gozdu.

III.

elja, da bi videli kaj novega in zanimivega, naravnava naše korake naprej. Dasi bi radi zavriskali od radosti v veličastnem, tajnostnem prirodnem domu, ki se zelen in košat razpenja nad nami, moramo vendar krotiti svojo radost. Zato pa previdno in tiho hodimo dalje po gozdu, da ne splašimo živali, ki bi se večinoma vse poskrile, če ugledajo kaj neznanega ali če se jim bliža človek. Zremo predsé in po tleh, kar nam prileti zviška na klobuk — oglodan smrekov češarek! Odkod pa to? A

... veverica
s smreke tam
se norca dela:
»Kumek, kam?
Če moreš, pa
ujemi me
in v torbi s sabo
vzemi me!«

Ej, kdo bi te? Sicer pa se tudi sama več ne zmeni niti za nas, niti zato, da je vrgla ogrizek ravno na naš klobuk. Sedi lepo na zadnjih nogah, košati rep zasukan navzgor, v prednjih šapicah pa že drži spet nekaj ter nosi h gobčku, da gloda in gloda.

Le stojmo prav mirno!

Saj jo komaj vidimo ob rjavem borovem deblu, vso rjavo od čopkov na ušesih pa do konca košatega repa; belino po vratu in trebuhu pa je skrila ob deblo.

Že spet je odvrгла, kar je držala s prednjima nogama; oprijela se je z dolgimi krempljci in kakor misel je šinila v vrh. Ali so nas zapazila njena živa črna očesca? Ha, že beži po deblu nizdol; zasukala se je, vrgla se na vejo — hop, hop! — s te na drugo, tretjo. Izginila nam je

izpred oči... O, ne! Glej jo, je že spet tu! Spet se je skrila in zdaj — aha! Gnezdo ima tam zgoraj v drevesnih rogovilah! Prav umetno si ga je spletla iz vejic in mahu, na spodnji strani si je napravila vhod, da je zavarošana notranjščina proti dežju. Ko bi bilo slabo vreme, bi veverice sploh ne videli. Ne prikaže se tedaj iz gnezda. Danes pa je solnce, in vse eno se je skrila vanje? E, kaj pa, če ima notri mladičke? V takem toplem, mehkem gnezdecu pride do sedem mladih veveričk na svet. Prve dni so slepe, ali komaj izpregledajo in malo odrastejo, že silijo vun, kjer se po ves božji dan igrajo, skrivajo, cukajo in skačejo. V nevarnosti pa jih znosi starka vse v gnezdo na drugem drevesu; saj ima gnezd mnogo, ko pa je veš gozd njen dom.

Glej jo, je že zopet zunaj! Oho! Kaj pa je to? Čuden glas nam je prišel hipoma do ušes: veverica pišči! Strah jo je. Koga? Ni se utegnila ozreti po gnezdu, kar na drugo drevo je preskočila; zopet... in že je ni več...

Po njenih stopinjah pa jo pobira njena največja sovražnica — k u n a z l a t i c a. Tudi ta nam izgine hipoma izpred oči, a da bi mogli zreti za begunko in preganjalko, bi videli zanimiv prizor.

Veverica ve prav dobro, da ji gre za kožo; ve pa tudi, da proti svojemu sovražniku nima drugega orožja kakor svojo urnost. Zato pa se napne, kolikor se more, ter se kaže v vsej svoji gibčnosti. Zleti v vrh, se spusti od tu na tla, zbeži na drugo drevo, spusti se na tla iznova, beži po deblu, se suče okrog njega ter se tako skriva preganjalkinemu očesu. Zlatica pa je vedno za njo in v vrhu jo že skoro zaseže. Še enkrat se spusti veverica zviška na tla; tako ji zlatica ne more slediti, a pleza naglo po deblu navzdol. Veverica pa vse eno ne uide; zlatica, ki je vztrajnejša, jo preganja toliko časa, da veverica vsa upehana obnemore in se vda.

Gotovo je upehala zlatica tudi našo veverico in zdaj kje sreblje in liže njeno toplo kri. Žal nam je je, čeprav nam je delala v gozdu s svojim glodanjem le škodo.

A tudi zlatico še doleti zaslužena kazen od človeka. Če bi je ne lovil že zaradi drugega, bi jo zaradi njene kože, ki daje mehko, gosto krzno. Vse je rjavo, na grlu ima lepo rumeno liso, pod ušesi pa se vleče tanka temnorjava črta. Treba pa je, da preganja človek zlatico tudi zaradi njenega krvoločnega rokovnjaštva.

Zlatica je precej domača po naših velikih gozdih, in čim gostejši so in temnejši, tem ljubši so ji. Po drevju je urna, kakor nobena žival pri nas. Dan navadno prespi v kakem duplu ali pa v zapuščenem gnezdu divjega goloba ali veverice. Vendar ne zametuje plena tudi za svetla, čeprav se prične njeno pravo življenje s solničnim zahodom. Tedaj pa se spusti na vsako žival, ki jo more obvladati, četudi je ta večja kakor zlatica sama.

Ne mlade srne, ne zajci, ne miši, ne ptiči — nič ni varno pred drzno tatico. Kaj napravi z veverico, ki bi ji človek prisodil, da pri svoji gibčnosti uide ujeti, smo videli ravnokar. In da ni varen pred njo veveričin sorodnik, sivi, debeli in zaspani polh, si lahko mislimo.

Hej, saj res, polhec! Nate smo se spomnili. Kje pa si! Glej, radi bi si te ogledali, ko smo že toliko čuli o tebi. V pregovor je prišla tvoja toplota, in pravimo »topel kakor polh,« v pregovor tudi tvoje spanje, in govorimo, da »spi kakor polh.« Tako dobro že vemo zate in vendar te tako malo poznamo.

Kje si, da te vidimo?

Ej, saj vemo, kje: v kakem duplu ali v kaki luknji tičite in se tiščite skupaj po ves dan. Tam spite sivi po hrbtu, po trebuhu srebrnobeli, od gobčka pod ušesa pa temni; majhni, še ne 20 cm dolgi, ste kakor veverice, samo da nimate tako košatih repov. V svojem ždelu čakate na noč, tedaj pa se razkropite po gozdu, in vso noč bo čuti šušljanje in lomljenje vejic po drevju, vi pa se boste gostili ob mastnem želodu in žiru, ob

oglati bukvici. Tako noč na noč, vse poletje! Siti si znašate obilnih zalog v svoje skrivališče, in ko bo grelo še jesensko solnce, se že spravite k dolgemu zimskemu spanju. Le časih se zbudite pozimi, tedaj pa kar zato, da praznite svoje zaloge. Oj, požrešni ste polhi! Pa le bodite, le mastite se še in redite, da bodo zadovoljni z vami polharji, da bo srečna poljšja lov.

IV.

Poljšja lov! Sedimo malo in počijmo se tu-le na hrastovem parobku, pa naj nam pripoveduje o njej Josip Jurčič:

— Ko se naredi mrak, se snide za vasjo mala družba polharjev. Na čelu ji je star polhar, ki so mu bile že od mladih nog poljšja lov in samostrine veliko veselje. Na rami nosi ozek, iz vrbovih šibic spleten koš, poln pasti. Sicer prestavlja mož nekam počasi svoji nogi; malo besedi prihaja iz njegovih ust, toda kadar sedi ponoči v gozdu in ima okrog razstavljenih pasti, takrat je zgovoren, in ne poide mu tako kmalu govorica. Že se začne delati tema, ko privede vodnik svojo družbo v globoko dolino, po eni strani zaraslo s prastarimi hrasti in gabri, po eni pa opustošeno do same praproti. Na starem pogorišču se družba ustanovi. Tukaj strese vodnik svoje samostrine iz koša na tla, razklene vsaki posebe železne klešče ter jih namaže od znotraj z gnilimi hruškami, ki si jih je nabral spotoma. Tako store tudi drugi.

Tedaj jih pouči starina: »Ti pojdi tja k razklanemu gabru, tam je gabrica polna, že onj teden sem jo ogledoval. Ti pa nastavi na vrhu, kjer je želod poln!« Spet drugemu: »Zate in za polhe, ki bodo polzeli po tvojem goltu, je obrodila žir v bukovju nad skalo. Ako pride še kateri, naj se nastavi bolj zgoraj v vrhu, jaz že ne hodim lahko daleč pobirat iz pasti, zato nastavim tod okolo.« — Tako daje povelja v svesti si svoje moči in oblasti, kakor vojvoda pred bojem.

Vsi se razidejo. Vodnik nagrabi naročaj pasti in gre tudi nastavljat. Prvo nastavi v rogovilo votlega gabra tik luknje, kamor je bila nanesla polšica velik kupček želoda, žiri in gabrice. »Tukaj je gotovo eden moj!« si prikima polhar gredé do drugega gabra. Drdraje beže polhi v dupla, kamor jih obseva polharjeva našgana treska, ali kadar trči ob deblo, pozkušaje, če se bo kaj zgenilo. Ko razpostavi pasti, se vrne na mesto ter zaneti iz kresilne gobe ogenj. Kmalu se zbere vsa družba. Vsakteri prinese gredoč suhe brsti in jo vrže na ogenj, da ta veselo plapola.

In okrog ognja se prične ono veselo ponočno življenje, ki naopravlja poljšjo lov še posebno mikavno. Pravljičica se vrsti za pravljico... Kako je prišel k polharju v gozd volk, mu raztrgal malho z naloavljenimi polhi ter pridno trgal, kar si je naložil mož. Kako da lovi pravi polhar le do

sv. Simona in Juda in da ne mara po tem dnevu več ne v pasti, ne v skledi ne živega, ne ubitega. To pa zato, ker mora imeti vsaka stvar kdaj svoj mir in pokoj, polh pa po sv. Simonu in Judi. Tisti večer pred njunim godom spravlja hudoba polhe skupaj ter jih žene spast.

Med pripovedovanjem pa vstaja od ognja zdaj eden, zdaj drugi, da pogleda k svojim pastem ter pomaga ujetim živalcam, ki se uvijajo, stopicajo in brcajo, da bi se ubranile, a jim nič ne pomaga. Mrtve romajo v malho polharju, ta pa nastavlja iznova.

Tako gre lov naprej do novega dne, ki prinese polharju plačilo za njegov nočni trud: polno skledo tolstih polhov, kuhanih v krompirju. —

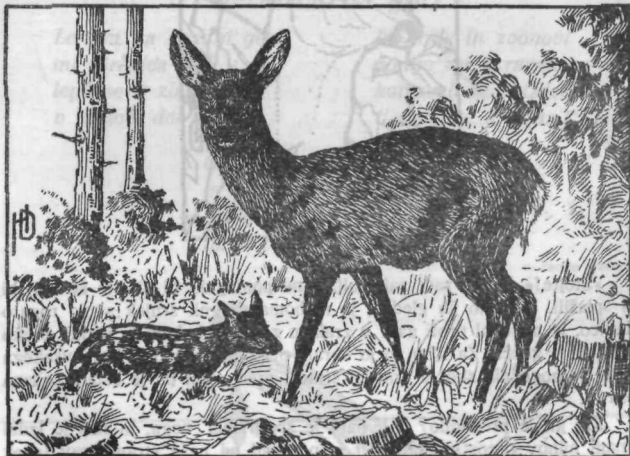
Tako pripoveduje Jurčič, mi pa smo se zamislili v jesenske noči in v polšje love ter smo skoraj pozabili, da je okrog nas vsepovsod življenje. Dvignemo se s svojega sedeža, suha veja pokne pod našimi nogami. Glej! Tam pod drevesom iz dupline nas gleda iznad malega rilčka dvoje oči. O, je ž, je ž e k! Kaj vidimo tudi tebe pri belem dnevu, ki si vendar predvsem ponočnjak? Le razvij spet klopko, kakor si se zvil, in spravi se v svojo luknjo k počitku! Ni se ti nas treba bati, ne storimo ti nič. Tudi psa nimamo s seboj, da bi te divje in sovražno oblajal, zuačiti celo izkopal ter si odnesel od tvojih bodic krvav gobec. Mi pa te poznamo, poštenjaka!

Odpravimo se naprej, v mislih pa nam ostane jež. Siromak! Pač malokatera žival v našem gozdu se prebije vse svoje življenje na tako pošten način kakor jež, in vendar se ni priljubil človeku. Res, da ga imajo časih celo po hišah, da zatira ščurke in miši, a ko je prenehala ta

nadloga, mora iz hiše tudi jež. Ponoči — pravijo — da ne da miru, ker venomer copota s svojimi širokimi podplati okolo in pa da smrdi. Rečimo, da v hiši ni ravno posebno všečen, a s tem se vendar še ne daje pravica vsakemu paglavcu, ki dobi v roke siromaka, ki so mu bodice edina obramba, da ga nese k potoku ter vrže tam v vodo, da se klopkó razvije, potem ga pa pobija s kamenjem. Takega ravnanja ni prav nič treba in tudi ni pametno. Ne bomo zagovarjali ježa. Če kdaj izpije pticam jajca ali pohrusta mladiče, preudariti pa je treba, da je spravil s sveta ob vsakem jajcu po več miši in pri vsakem mladiču množino škodljivih žuželk in črvov, ogrcev, polžev, žab, kuščarjev in kač. Da, tudi kač! — Sprime se celo s strupenim gadom in ga ustrahuje. —

Ko smo tako dokazovali sami pri sebi ježevo koristnost, smo dospeli navkreber polagoma do prostorne jase na zeleni planici, in pred nami se pasejo srne. Če hočemo, da jih lahko opazujemo, jih glejmo oddaleč, pa skrijmo se za deblo, da nas ne zapazijo, in ostanimo tukaj prav tihi, da nas ne slišijo.

Lepe in ljubeznive živali so srne s svojimi vitkimi vratovi, pa z manj vitkim truplom, s kratko, prisekano glavo in skoro brez repa. Jasen in mil je pogled njihovih rjavih oči, premikajo pa se na visokih, vitkih nogah ter

stopicajo na male, ozke in ošpiljene parkeljce. Gosta rjava dlaka se gladko pritiska trupla. Srnjaka spoznamo med čveteroglavo odraslo živino že oddaleč, ker ga krasi lepo, kratko, rogovilasto rogovje. S starimi vred se pasó tudi tri mlade srnice, ki jim je dlaka še pegasta. Mirno mulijo travo, odgrizujejo tupatam tudi brst ali mladiko, mehki mah izgine v njihovem gobčku...

»Stojte!« bi jim radi zaklicali, a ne pomagalo bi nič, le še bolj bi jih splašili. Ko smo jih gledali, je mahoma dvignil srnjak svojo rogato glavico, je povohal proti nam v zrak in z enim skokom je izginil preko grmovja v goščo. Za njim so jo ubrale pravtako ročno in brez vsakega truda v mogočnih skokih srne in srnice, pred nami pa je ostala prazna jasa...

Kaj jih je prepodilo? Ali nam je spodrsnila noga, in nas je izdal srnam njihov preostri sluh? Ali je potegnil od naše strani prav lahek veter, ter so nas zavohale? Ali pa so zapazile kje v zraku kako nevarnost? Zaman ugibljemo in zaman bi jih čakali, ker so gotovo že na paši kje drugje, kjer se jim zdi varnejše. Mi pa se obrnimo proti domu, ker nam pravi solnce, da smo že dosti dolgo v gozdu.

Moje pesmi so ptičke!

Moje pesmi so ptičke mladostne, vesele . . .
V jutru so čistem se v gaju rodile,
kljunčke si z roso srebrno umile,
iz čašic medice se sladke napile.

Z draguljčki v perju zravnanim natkane,
dobrot neizmernih do sila pijane,
spustile se v pisane šumne poljane —

in tam, kjer so ravnokar cvetke vzkalile,
nožic so prelahkih se pred nje spustile
in glaskov prirode so tam se učile . . .

Ko zbrale so glaske, so v lozo hitele,
na bukovja vejo zeleno so sele
in s šumom zelenja glasno so zapele . . .

S to pesmijo k morju so se napolile,
v pravljlično bajne nasade se skrile
in tajno z valovi morja govorile . . .

O, ptički, poromajte še tja v višave,
pred zvezdo usode priklonite glave,
od nje izprosite blaginje in slave —
in to ponesite v vse naše dežele! —

Tone Rakovčan.

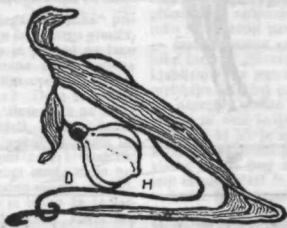
Cerkvica na gori.

*Le-tam na gozdni gori
mi cerkvica stoji,
lepó se v zlati zori
v cvetoči dol blesti.*

*In orgle in zvonovi
donijo mi v ravan,
kot zvali bi: „Odzovi
ti tudi se, kristjan!“ —*

*Odkrijem sivo glavo
in pesemco lepó
pošiljam Bogu v slavo
tja k cerkvi na goró . . .*

Janko Leban.

Mladi risar.

Prilobčil A. Sič.

Tudi jaz ne smem pozabiti na vas, ljubi moji Zvončkarji, ki imate tako lep list, kateremu enakega ne poznam. Sličico sem narisal letos pozimi. Naj vam služi za vzorec, kako dobra učiteljica nam je naroda, ki nam ponuja toliko lepih in najrazličnejših predmetov za

risanje po naravi. Imejte odprte oči in mirno roko, pa me kmalu dohitite! V tem letniku se vas hočem večkrat spomniti.

Uganka.

Priobčil *Silvester Savski.*

Doma imam čudno miško. Če jo primem za rep in jo vržem čez streho, imam še vedno rep v rokah. — Kaj je to?

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev zastavice v podobah v 1.-2. št.

Ljubljana je slovenska prestolica.

Prav so jo rešili: Pikica Predaličeva, učenka v Metliki; Jakica in Marija Ganglovi v Ljubljani; Hilda Skrtova v Radovljici; Demeter Skok, učenec v Domžalah; Marija in Vida Bezeljakovi; Franc in Janez Bohinec, Stročja vas pri Ljutomeru; Alojzij Pungertič, Alojzij Jaklič in Josip Katič, učenci mešč. šole v Krškem; Anča in Kata Absečevi, Nana Kočevarjeva, Mina Butala, učenke v Petrovi vasi v Beli Krajini; Anton Skrjanec, Vekoslava Rauterjeva in Vekoslava Lačnova, učenec in učenki v Cezanjevcih pri Ljutomeru; Stanko Rajh, učenec v Ljutomeru; France in Tonček Jandl, učenca v Ljutomeru; Franc Kogej, učenec mešč. šole v Krškem; Stanko Guštin in Albin Damjan, realca v Ljubljani; Dušan Ceh, učenec v Ljutomeru; Fran in Martina Kunaver na Selu, Gorenjsko; Josip Skubic, učenec mešč. šole v Krškem; Anka Veisensteinerjeva, učenka mešč. šole v Krškem; Henrik Torkar, Bogomir Solar, Ivan Janežič, učenci v Kranju; Dragica Smidova, učenka v Škofji Loki; Maks Strmecki, Přemysl Pacák, Alojzij Šifo, Marija Jerasova, Ida Kojančeva, Marija Levičarjeva, učenci in učenke IV. razr. ljudske šole v Krškem; Ivan Rozman, učenec IV. razr., Stražišče št. 144; Minka Maliževa, učenka v Radovljici; Vinko Sorli, učenec na Rupih pri Kranju; Stanko in Slavica Eržen v Radovljici; Josip Munič, gimnazijec v Kranju; Ivan Engelman in Nestor Marn, učenca IV. razr. v Kranju; Majda, Breda, Alenčica Gabrove, učenke v Škofji Loki; Ivan Grilc, učenec IV. razr. v Kranju; Leskovar Janez, Mlakar Stefan, Franc Rak, Mlakar Maks, Fink Rudolf, Lesjak Alojzij, Martin in Janez Razboršek, „Zvončkovi“ naročniki na Prihovi pri Konjicah; Darica Sitarjeva, učenka 5. razr. Lichtenurnovega zavoda v Ljubljani; Justa Pogačarjeva, Kata Pogačarjeva in Stefan Pogačar v Radovljici; Nadinka Potočnikova v Kranju; Branko in Medana Bezljaj v Šmartnem pri Litiji; Vida in Bogdan Vivoč v Sevnici ob Savi; Marija Sotlerjeva v Krškem; Ciril Grilc, Žapuže pri Lescah; Rudolf Stroj, učenec v Radovljici; Nataša, Sonja in Živko Lapajnetovi v Kamniku; Milena Zamperlova, učenka v Radovljici; Ciril Kočevar in Edvard Meze, realčana v Ljubljani; Božena Muchova in Božena Jelenčeva v Metliki.

Jablane, hruške in druge cepé . . .

Na 78. strani današnjega „Zvončka“ pričujemo podobo cvetočega jabolčnega grmiča, starega deset let. Prelep je pogled na tako drevesce, ki ga je dobrotna pomlad vsega obsipala z nežnim, bogatim cvetjem! Ali si morete misliti kaj lepšega? Duša se raduje človeku ob toliki krasoti! Beseda je ne more opisati; oko jo mora videti, srce občutiti! Kako si želimo učkati jeseni, ko nam bo mogoče zrela jabolka trgati z vej! Bog daj dobro leto! — Čujte, dragi moji, moje besedo: Zanimajte se za sadno drevje, za sadjarstvo! Vsak bosopetnik je lahko že sadjarček, če ravna in čuva drevesce, kakor mu velevala izušena beseda učitelja, očeta, strica, deda, starejšega brata. Kdor se pa čuti že

bolj pametnega in samostojnega, ta se loti proučavanja sadjarstva ter oskrbuje na lastno roko in po svoji pameti sadni vrt. Sadni vrt — čast in ponos vsaki hiši! Le jemljite v roke časopis „Slovenski Sadjar“, ki izhaja v Ljubljani — na leto stane 8 K — in ga pazno prebirajte! Koliko pametnih naukov in modrih nasvetov dobite v njem! In pa — kako moško se nosi sadjar, ko ogleduje drevo ob drevesu, ki jih je njegova večša roka negovala, a nad njimi je dobrotno sijalo visoko, visoko nebo! Bog daj srečo, ljubi moji sadjarji in sadjarčki! In kadar bodo jabolka zrela in kadar bodo hruške zrele — ej, ne pozabite name: povabite me na sladko južino! — Hvaležen vam ostanem vse žive dni in vedno bom mislil na vas!

Modest.

Vesna prihaja!

Pred kočo sedi stara babica. Solnčni žarki bežajoče sijajo na sključeno ženico. Krog nje pa sede na nizkih stolčkih njeni vnuki od trebušnega Jurčka, ki nosi še krilce, do Miha, ki že trga hlače v šoli. — Babica pripoveduje: „Da, moji malčki, kmalu, kmalu bo jezdil tod čez ravan zeleni Jurij! O, kako bo lep! Belega konjiča jaha. Nosi dolg, dolg zelen plašč, tako dolg, da ovije z njim hrib in plan. — To je dvorjan kraljične Vesne. — Kmalu za njim pa pride s toplega juga, kjer rastejo pomaranče, datlji in ne vem kaj še vse — Vesna! — Na zlatem oblaku plava skozi jasni zrak nad sinjim morjem, dokler ne stopi na kopno zemljo. Krog nje se poigravajo pisani metuljčki, in žgoleče ptičice ji delajo kratak čas. Krasní zlati lasje ji obdajajo milo se smehljajoče obličje. Dolge kite so povite z lesketajočimi se biseri. Njena obleka je sešita iz rožnatih peresec. Tenčica, posuta s pisanimi rožicami, ki ji ovija lepo glavo, plava kakor meglica za njo. Venomer se vsipajo z nje zvončki, trobentice in druge pomladne cvetke. Časih ji obvisi pajčelan na kakšnem grmu, in glej — o, čudo, že se razcvitajo na njem najlepše rože! Kadar sklone kraljična glavico, se vsujejo z njenih las biseri in se leskečejo na zeleni travi, na pisanih rožicah. — Kristalnim potočkom odklene z zlatim ključkom vrata ledenega gradu, kamor jih je zaprla stroga zima. Razposajeno se vijejo kakor srebrne veržice čez poljane. Ob njihovem robu pa rastejo vitke breze in ogledujejo v prozorni vodi zelene plašče, ki jih je vanje ovitla Vesna. Čebelice veselo srkajo med iz cvetnih čašic. Mravljice zapuščajo v dolgih procesijah svoje utrjene gradove. Veliki pajki pa predejo srebrne mreže, ki sede nanje Vesna tedaj, ko prehodi in osreči vse dežele. Lahen vetrič jih bo potem vzdignil in ponosel lepo kraljično Vesno čez sinje morje nazaj na solnčni jug!“

Končala je babica pripovedko, in solza ji je spolzela po velem licu. Spomnila se je pomladí svojega lastnega življenja. —

Drúgega dne pa je pogledal Mihec tja na goro — bila je vsa zelena! „Jej, glejte!“ je zaklical, „danes ponoči pa je zares jezdil tod zeleni Jurij!“ — „Aaaa!“ je vzkliknila vaška otročad in strmeč gledala tja proti gori. Malemu Jurčku pa je od samega začudenja padel iz ust lesen konjiček, ki je nanj pravkar piskal. Vtaknil je prst v usta in gledal — gledal. — Mihec je vzel pisano piščalko in zagodel tako veselo, da so se prijele deklice in dečki za roke in zarajali po zeleni trati med pisanim cvetjem. —

Da — sedaj je zares prišla Vesna!

Marica Schwabova.

Šolska zobna bolnišnica na vozu.

Vodja dovtmundske šolske zobne bolnišnice (klinike) je uvedel potujočo zobozdravnišnico. To je šestinpol metra dolg in poltretji meter širok voz, ki vsebuje v svoji notranjosti vse, kar sodi k zobni kliniki; prostora je toliko, da delajo notri obenem lahko tri osebe: vodja, asistent in pa pomočnica. Velika okna na levi strani in svetilnice z žarnim špiritom skrbijo vedno za zadostno razsvetljavo. Seveda se da voz tudi kuriti. Ta novost na polju zobozdravništva je zlasti važna za na kmete, kjer se ljudje tako malo menijo za gojitev zob. Šolski otroci na kmetih so časih prav oddaljeni od zobozdravnika in ga morejo le redkokdaj obiskati. Zato pa so nastavili v Hanovru posebnega šolskega zobozdravnika, ki mora vsaki dve leti preiskati vse šolske otroke v občinah na kmetih. Da to nalogo lažje vrši, si je nabavil zobozdravnik avtomobil, ima s seboj razložljiv operacijski stol, vrtilni stroj in drugo potrebno pripravo; otroke jutraj preišče, popoldne pa že operira. Potujoča klinika je seveda še večji napredek.

Naša deca med brati Hrvati.

V dobi vojne je bilo po Hrvatski in Slavoniji na prehrani skupno 16.618 otrok, in sicer: iz Istre 2081 otrok, iz Dalmacije 1641, iz Bosne in Hercegovine 12.406, iz Slovenije 491 otrok. — Hvala vam, bratje, v imenu vsch teh, ki ste jih očuvali pred smrtjo gladú! — Mnogo te dece — posebno iz zasedenih primorskih krajev — je še danes na prehrani med brati Hrvati.

Smrt starega junaka.

Dne 17. marca t. l. je v Trsteniku umrl sloviti hercegovski vojvoda iz vstaje leta 1875. proti Turčiji in leta 1882. proti Avstriji — serdar Pero Tunguz. Pokojnik je veljal poleg svojega strica, pokojnega vojvode Stojana Kovačevića, kot najboljši junak v Hercegovini. Rojen je bil v Nevesinju leta 1847. V svojem 17. letu je uskočil v Črno goro, kjer je organiziral četi. Tej je potem dvanaest let načeloval v pohodih po Bosni in Hercegovini. Po ponesrečenih vstajah se je moral z družino umakniti v Črno goro, se je nastanil v Nikšiću in ostal ondi vse do leta 1910.; tedaj se je preselil v Beograd. Ob nesreči leta 1915. se je 70 letni stavec s srbsko vojsko umaknil iz domovine preko Albanije, bil potem na Francoskem, odkoder se je vrnil v Solun, kjer je dočakal osvoboditev domovine. Sedaj se je tudi sam napotil v svoje rojstno mesto Nevesinje, da bi ondi sklenil burno življenje in se odpočil v domači zemlji. Pa mu ni bilo dano. Na potu se je prehladil in

umrl. Njegovih ostankov ne krije sicer domača zemlja, pač pa bratska srbska, ki je zanj po prelival svojo kri.

Sličica iz krčme.

Koncem vasi stoji krčma z napisom: „Danes za denar, jutri pa zastonj!“ — Pravijo, da je razsajala v tej hiši taka kolera, da sta od dveh sester do ene umrli obe.

V krčmo pride sosed Upek ter si naroči četrtinko vina. Gostilničarka natoči vina ter ga postavi gostu na mizo. Četrtninka pa je bila napolnjena slabo. Upek opazi primanjkljaj ter gostilničarko opomni na to. „E, kar zamiži, pa bo!“ se odreže gostilničarka.

Prerekala bi se morda Upek in gostilničarka še nadalje, da ni baš v istem času primaruhal nov gost ter sedel v kot za peč.

Novodošlec bi človek prisodil, da prenaša že kakih petdeset let krž na svojem hrbtu. Na glavi je imel trd klobuk nemara že iz prejšnjega stoletja, do kolena dolg, razcapan suknjič, srjace nič, spodnje hlače za zgornje in pod pazduho sveženj vsakovrstnih cap. Vaška deca se mu ni rogala nemale, kadar jo je pogledal s postrani držéčo se glavo in s škilavim levim očesom. Ponekod so mu rekali Hete Pepa-pu, drugod pa France. Hodil je od hiše do hiše, iz kraja v kraj, se bal orožnikov in bil malo udarjen.

France si je naročil šilec žganja, v duško izpil, plačal ter odšel.

Gostilničarka je videla to pot prvič Franceta. Upek pa, ki je prišel kot konjski kupovalec daleč po svetu okrog, je slišal o Francetu to-le dogodenco:

France je v mladih letih, ko se še ni navadil tavanja po širnem božjem svetu, pasel doma ovce po hribih. Nekoč ugleda gibko ververico, ki je veselo skakljala z vejice na vejico, z drevesca na drevesce. „Le čakaj!“ pravi France samemu sebi, „bom te že ujel in zvečer spekel v ponvi. Šment mali, majhna si, pa veselo skačeš sempatja, zakaj bi pa jaz ne, ki sem vendar večji!“

In France spleza na smrečico in ko hoče skočiti na drugo za ververico, telebne na tla kot je bil dolg in širok. No, ubil se sicer ni, ker je padel le raz smrečico, a prišel je domov ves krvav, in od iste dobe pravijo o njem:

Prismojen je bil,
prismojen bo,
dokler po svetu
pač hodil bo. —

In Upek potegne denarnico iz žepa ter plača. Gostilničarka vidi, da je za dvajsetico premalo. „E, kar zamiži, pa bo!“ odvrne Upek ter zapre za sabo gostilniške duri. —

Fran Košir.

Dobra šala.

Srbski pisatelj Stojanović piše: Razposajeni učenci so šli iz šole in so srečali staroga juda ter se začeli šaliti z njim. Prvi reče: „Dobro jutro, oče Abraham!“ Drugi pa: „Da si mi zdrav, starodavni Izak!“ A tretji: „Kako ti je, starina, stric Jakob?“ — „Otroci moji,“ pravi žid, „ni mi ime ne Abraham, ne Izak, ne Jakob, ampak Savel. Ravno grem, da poiščem švoje osličke in k sreči sem takoj naletel na tri...“

SRBSKI GRB

Srbske matere.

Neka srbska mati je dejala svojemu sinu, ko je šel prvič v vojno: „Čuvaj svojo čast, moj sin, ker čast se v vojni lahko izgubi.“ Ta sin zapoveduje danes nad vso srbsko armado. — Neki vojak je bil ranjen in da ne bi preveč prestrašil matere, je pisal, da je samo malo ranjen v peto. Mati je zaklicala: „Jojmeni! Ali je moj sin obrnil sovražniku hrbet, da so ga ranili v peto?“

Velecenjeni g. Doropoljski!

To je moje prvo pismo, naslovljeno na Vas.

Letos sem začel hoditi v I. gimnazijski razred, a že po 11 dneh sem dobil hripo, potem vnetje pljuč in še vnetje rebrne mreže. Sedaj mi teče gnoj po cevki iz hrbta že 3 mesece. V postelji sem pa čez 5 mesecev. To pismo sem sestavil s svinčnikom sam, a Vam ga piše moja mamica, ker jaz ne morem čedno pisati zaradi bolezni.

Nisem naročnik „Zvončka“, a imam skoro vse letnike. Oče mi je kupil za vsako izredno priliko kak letnik „Zvončka“ ali pa drugo knjigo, ravno tako moji sestrici Bogomili, ki je l. 1917. umrla zaradi tetanusa. — Najbolj mi ugajajo potopisne črtice, kakor n. pr. „Balkan“ v XIV. letniku „Zvončka“. Tudi Vaš kotichek rad prebiram.

Lansko leto mi je umrl oče, ki sem ga jako ljubil in on mene. Pred sedmimi leti pa sestra Vida. Sedaj smo še trije: midva z mamico in stara mama. Oče mi je Vas enkrat v Ljubljani pokazal, tudi Vaše cenjeno ime mi je znano.

Prosim, priobčite to pisemce v svojem kotichek!

Lepo Vas pozdravlja

Vladko Babnik
v Dravljah pri Ljubljani.

Odgovor:

Ljubi Vladko!

Ti ubogi moj prijatelj! Toliko časa že ležiš bolan! Vem, da Ti je lepa knjiga ljuba prijateljica, a boljša prijateljica in tolažnica od nje Ti je blaga Tvoja mamica. Od vsega srca želim, naj se Ti ljubo zdravje kmalu vrne, da boš krepak, vesel in pogumen jugoslovanski dijak! Sedaj, ko prihaja cvetoča pomlad, Ti prinese toliko solnca, da se okrepi Tvoja oslabljena telesna moč v vedrem zraku in Ti radostni pogledi vzplavajo v življenje! Bodi uverjen, da sočustvujem s Teboj in s Tvojo mamico in staro materjo, ki Vas vse srčno pozdravljam!

*

Spoštovani gospod Doropoljski!

Kadar čitam „Zvonček“, vidim, da Vam piše mnogo otrok. Meni je „Zvonček“ tako ugajal, da sem ga precej naročil. Mamica mi je umrla 28. junija, oče je bil pri vojaki, sedaj je pa že prišel domov.

Tukaj zraven Vam pošiljam sliko narodnega praznika v Šoštanju dne 9. novembra l. 1918. Takrat je bilo jako krasno. Prosim, natisnite to pismo in sliko v svoj kotichek.

Presrečne pozdrave Vam pošilja

Ivan Černevšek,
Bele vode.

Živela Jugoslavija!

Odgovor:

Ljubi Ivan!

Pomilujem Te, da si izgubil svojo ljubo mamico, a sreča v nesreči je vsaj to, da se je oče vrnil od vojakov. — Verjamem, da je bilo lepo v Šoštanju, ko ste slavili narodni praznik. Kakor vidim na sliki, je bilo na trgu med službo božjo zbranega ogromno zavednega slovenskega naroda. Rad bi priobčil to sliko v svojem kotichek, toda preslabo je napravljena, in nje posnetek bi bil premeglen. Tudi Ti si bil med to množico, ki se je radovala našega osvobojenja. Gotovo Ti ostane praznik v sladkem spominu do konca dni!

*

Spoštovani gospod Doropoljski!

Z mojo mlajšo sestrico Zlatko čitava jako radi „Zvonček“. Veseliva se že „Zvončka“ v prihodnjem letu zaradi nove opreme. Potrudila se bom, da Vam pridobim vsaj nekoliko novih naročnic. Po tri in pol mesece trajajočih počitnicah se je začel šele sedaj šolski pouk. Hodim tretje leto v okoliško šolo, pa zaradi nerednega pouka nismo dosti napredovali. Sedaj bo boljše. Prosim kotichek v kotichek!

Hvaležna

Vlasta Košarjeva,
učenka v Ptuj.

Odgovor:

Ljuba Vlasta!

Dolgo si čakala na novo opremljeni „Zvonček“, končno si ga pa vendar dočakala. Nezgoda, ki nas je doletela, je bila v zadnji številki natančno pojasnjena. Ker ni krivde na naši strani, zato smo deležni splošnega opravičenja. To pa smemo misliti tembolj, ker prihajajo „Zvončku“ od vseh strani poročila, kako so z njegovo novo lepo obleko zadovoljni vsi njegovi naročniki. — Koliko novih naročnic si pridobila našemu listu? Obljuba dela dolg! —

*
Veledenjeni gospod Doropoljski!

Vse leto sem bila že naročnica lepega lista „Zvončka“. Pridno sem zbirala vinar za vinarjem, tako da sem že začetku l. 1919 imela prihranjeno naročnino za letošnje leto. Hodim v I. oddelek V. razreda ter se jako rada učim. Tudi doma pomagam mami in papanu, ki prideta izmučena iz šole, kjer poučujeta nagajivo trboveljsko deco že okrog 25 let. Tudi moja večja sestra se bo posvetila učiteljskemu stanu, kakor najbrže tudi jaz. Imam še dva starejša brata in eno mlajšo sestrico, ki še vsi obiskujejo tukajšnjo šolo. Težko bom pričakovala Vašega cenjenega odgovora.

Prav lepe pozdrave pošilja

Marija Plavšakova
v Trbovljah II.

Odgovor:

Ljuba Marija!

Tebe lahko postavljam za zgled vsem onim, ki pravijo, da bi radi naročili naš list, pa nimajo denarja. Vzemimo, da je res tako. Res je pa tudi, da se vendarle tuintam izgubi kaj okroglega v otrokov žep. To pa veš, da dá zrno poleg zrna pogačo, pravtako pa dá vinar poleg vinarja krono. In če pameten človek krono primika h kroni, dobi tekem leta zadostno velik kupček, da si z njim lahko naroči „Zvonček“. Če hoče! Če pa neče, zapravi drobšč sproti, potem pa ni niti krone — niti „Zvončka“. Torej: Kdor hoče dobro sebi, naj posnema Tebe!

*
Veledenjeni g. Doropoljski!

Ker prihaja iz naših krajev malo pisem, zato si upam, da Vam pišem.

Stara bom aprila 14 let ter hodim v III. r. II. odd. ljudske šole v Pristavi. Imamo jako dobrega g. naduč. Frana Zopfa. Učim se rada vseh predmetov, izmed vseh pa najbolj veronauka. Imamo tudi jako dobrega, blagega in ljubeznivega g. kateheta Josipa Pretnarja, ki je doma na Gorenjskem. Ko dopolnim 14. leto, tedaj grem v Reko. Stopila bom na

pripravnico, ker jaz bi bila rada učiteljica. Moja sestrična Jelisava Šampirova je tudi učiteljica v Makolah. Imam še tri sestre: Štefanijo, Jelico in Irmino. Jelica in Štefanija že hodita v šolo. Moj oče je bil knjigovodja; ki se je preselil v drugo, večno življenje v nebesih. Imamo še babico in mamico. Mamica je v Reki. Babica je učiteljeva vdova Josipina Čehova v 80. letu.

Občujem z Zvonico Osetovo in Miro Sovinčevo, ki sta jako pridni. Kadar bom v Reki, Vam pošljem prosto nalogo, ki se glasi „Morje“. V naši vasi je prav prijetno, posebno pa, če ljubko sončece boža zaspano mater zemljo. Na vrhu vasice se vzdiguje prekrasna cerkev sv. Eme. Pri lepi cerkvi se nahaja veliko poslopje — šola. V dolini se nahaja trgovina, malo naprej stoji tudi šola, v katero hodim jaz. Drugič Vam pišem več, ker se bojim, da ne bi bilo pismo predolgo.

Prosim, priobčite moje pisemce v prijazni kotichek.

S spoštovanjem in poklonom

Franica Škrjančeva
na Pristavi.

Odgovor:

Ljuba Franica!

Temeljito si nam opisala svoje rodovinske razmere in nam tudi povedala, kaj nameravaš v bodočnosti. Rada bi bila učiteljica. To svojo namero lahko izvedeš, saj praviš, da se vseh predmetov rada učiš. Na učiteljišču pa je dovolj učenja, ki ga zmaga le tisti, kdor se z veseljem pripravlja na učiteljski poklic.

*
Ljubi gospod Doropoljski!

Božično dete mi je prineslo več knjig, tudi „Zvonček“. Videl sem v „Zvončku“, da Vam pišejo otroci pisma. Ali Vam smem tudi jaz pisati?

Hodim v III. razred, meseca svečna bom star 9 let. Pošiljam Vam to sliko, in mamica mi je rekla, naj Vam še nekaj zvončkov narišem. Ali boste lahko dali tudi slike v „Zvonček“?

Srčno Vas pozdravljam!

Milko Hmelj,
v Radečah.

Odgovor:

Ljubi Milko!

Tvojih podob ne morem priobčiti v kotichek, ker so preveč nejasno narisane. Vzlic temu pa hvalim Tvojo dobro voljo in Te vzbodbujam k vztrajni pridnosti. Sčasoma postaneš imeniten slikar, ki boš zalagal naš list z lepimi risbami.

Dragi g. Doropoljski!

V „Zvončku“, ki ga dobivam vsak mesec, mi najbolj ugaja planinska pripovedka „Kekec na hudi poti“. V „Zvončku“ berem tudi mnogo kratkih pisem, ki Vam jih pišejo „Zvončkovi“ naročniki. Stara sem 9 let in hodim v IV. razred samostanske šole, kjer sem tudi doma. Očeta so mi pred 7. leti zagreblji v črno zemljo, tudi enega strica so mi v viharni vojni ubili.

Ker Vam nimam ničesar več pisati, Vas lepo pozdravlja

Dragica Šmidova
v Škofji Loki.

Odgovor:

Ljuba Dragica!

„Kekec na hudi poti“ je bil v lanskem letniku tisti pripovedni spis, ki je našim naročnikom po večini najbolj ugajal. Upam, da dobiš tudi v letošnjem letniku obilo spisov, ki boš z njimi prav zadovoljna. Pomilujem Te od srca, da si izgubila tako zgodaj ljubega očeta in da Ti je kruta vojna ugrabila strica.

*

Čenjeni g. Doropoljski!

Prvič Vam pišem pisemce, ker bi se rada seznanila z Vami.

Hodim v peti razred k šolskim sestram v Mariboru. Zdaj imamo me Slovenke svoj razred. Praznovale smo stoletnico Vodnikove smrti. Rada čitam „Zvonček“. Prosim, da bi priložili to pisemce v svoj kotiček.

Srčne pozdrave od

Milice Jurinčeve.

Odgovor:

Ljuba Milica!

Tudi Vam, mladim mariborskim Slovenkam, je došla sedaj lepša doba: svoje razrede imate, svoje šole! In stoletnico Vodnikove smrti ste proslavile! Ta naš dobri pevec Valentin! Kako navdušeno je opeval Ilirijo oživljeno! Kako veličastna je njegova pesem — pesem prorokova!

*

Čenjeni gosp. Doropoljski!

Veseli, zares veseli so vsaki prazniki za marsikaterega otroka; toda za mene, za

mojo starejšo sestro in za mojega mlajšega brata zbuja praznik le tožne spomine. Spominjajo nas na zlato mamico, ki nam jo je nemila smrt ravno za Božič 1. 1915. pobrala. Srce me boli in solzne imam oči, kadar se zmislím, kako smo se zjutraj zbudili in zagledali drago, dobro mamico mrtvo v postelji, kako smo se oklepali mrtve mamice in jo klicali in klicali, pa nas le ni slišala več. Tudi atek ni bil pri nas in ni mogel hitro priti, ker je daleč iz Celja v Bad-Gastein. In ko smo pokopali mamico, je že moral atek nazaj k vojakom. Pripeljala se je stara mama k nam. In potem smo šli k njej na Pilštanj. Prišli smo čisto Nemci, a zdaj že znamo precej slovensko. Tudi v šolo hodim v 4. razred v I. oddelek. „Zvonček“, ki ga je bil naročil moj bratec, sem čital tudi jaz, ki mi jako ugaja. Hočem si ga sam naročiti za denar, ki sem si ga zaslužil pri ministri-ranju. — Najbolj mi je Kekec všeč. Hotel bi še jaz iti divje koze past, ko bi vedel, da še stric Prisanek živi in ne vem ga najti, akoravno sem živel pod snežnimi gorami.

Prosim, ko bi bilo še za moje pismo prostora v kotičku.

Vljudno Vas pozdravlja

prijatelj „Zvončka“

Ljudevit Leskovšek
v Pilštanju.

Odgovor:

Ljubi Ljudevit!

Saj drugače tudi ne more biti, nego da so Ti solzne oči in Te boli srce, kadar se spomniš svoje ljube matere, ki Ti je tako nagloma umrla. Ko bi otroci vedeli, kakšen neprecenljiv zaklad imajo, dokler njih matere še živé, bi jih nikoli ne žalili.

*

Vsem koticarjem: Demokrati smo v svobodni Jugoslaviji. To moramo kazati v medsebojnem občevanju. Ne smemo biti hlapčevsko ponižni in sužensko vdani, ampak biti moramo vljudni in dostojni v besedi in pisavi, kakor se spodobi olikanim ljudem. Mene nikar ne nazivajte „velečenjeni“, „blagorodni“, „visokorodni“ itd., temveč zado-stuje popolnoma, če rabite v naslovu le besedo „gospod“ ali kvečjemu „Ljubi g. D.“, „dragi gospod D.“

Naše upravništvo v Ljubljani, Frančiškanska
ulica šte. 6/I, ima še v zalogi:

„Zvonček“, XVI. letnik, nevezan 8 K, v navadni vezbi 10 K,
elegantno vezan 13 K.

„Zvonček“, XVII. letnik, nevezan 8 K, v navadni vezbi 10 K,
elegantno vezan 13 K.

„Zvonček“, XVIII. letnik, nevezan 8 K, v navadni vezbi 10 K,
elegantno vezan 13 K.

„Zvonček“, XIX. letnik, nevezan 8 K, v navadni vezbi 10 K,
elegantno vezan 13 K.

———— Nenavedeni letniki so pošli. ————

Razpis

dveh pisateljskih nagrad.

Podpisano vodstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva razpisuje
dve pisateljski nagradi

po 500 K in 300 K

za dva najboljša mladinska spisa, ki izideta v IV. in V. zvesku „Jan
Legove ki jižnice“. — Eno in drugo pripovedno delo mora biti izvirno,
primerno za otroško dobo od 12. do 14. leta ter mora obsegati 5 do 6
tiskanih pol (lahko tudi več.) Snov bodi vzeta iz slovenske zgodovine,
kar pa ni pogoj, temveč le želja.

Rokopise je poslati do dne 1. septembra 1919 l. na naslov podpi-
sanega vodstva. Ime pisateljevo mora biti v zaprtem pismu. Geslo na
tem pismu in ono na rokopisu se morata enako glasiti.

Rokopise oceni in prizna nagrado Casnikarski in književni odsek
Zaveze.

Vodstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva,

v Ljubljani, dne 1. avgusta 1918.

L. Jelenc, predsednik.

V. Rus, tajnik.

Širite in priporočajte naš list!
Lepa knjiga je najlepše darilo!

„UČITELJSKA TISKARNA“

V LJUBLJANI, FRANČIŠKANSKA UL. 6.

Telefon štev. 118.

Poštnohranilnični račun št. 76.307.

»Učiteljska tiskarna« je najmodernejše urejena in izvršuje vsa tiskarniška dela od najpreprostejšega do najmodernejšega. V zalogi ima tudi vse šolske in druge tiskovine.

Enobarvni kakor tudi večbarvni tisk.

Litografija. Stereotipija.

Delo točno, solidno in elegantno.

Gg. skladateljem vljudno naznanjamo, da je »Učiteljska tiskarna« preskrbljena z novimi notami, torej izvršuje tudi muzikalije s prav ličnim in razločnim tiskom.

==== Cene zmerne. ====

Svoji k svojim!

==== Kupujte ====

mladinske spise,

ki jih izdaja

„Društvo za zgradbo Učiteljskega
:: konvikta v Ljubljani“! ::

Naročila sprejema „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.